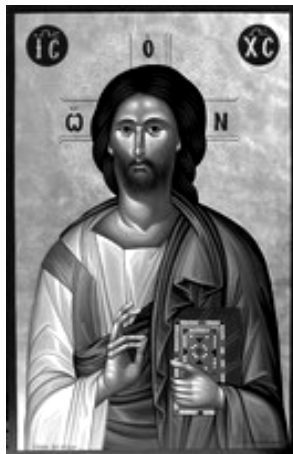

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ
ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Γεωργίου Βιολακη

*...ΚΑΙ ΤΩ ΒΑΣΙΛΕΙ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ
ΑΦΘΑΡΤΩ ΑΟΡΑΤΩ ΜΟΝΩ ΣΟΦΩ ΘΕΩ
ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΔΟΞΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΑΣ ΤΩΝ
ΑΙΩΝΩΝ. ΑΜΗΝ.*

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
Η Θ΄ ΩΡΑ	1
Ο ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ	2
<i>Περί τοῦ Εὐλογητός ὁ Θεός</i>	2
<i>Περί τοῦ Προοιμιακοῦ Ψαλμοῦ</i>	2
<i>Περί τοῦ Ἀ΄ Καθίσματος τοῦ Ψαλτηρίου</i>	2
<i>Περί τῆς Ἀ΄ Στάσεως τοῦ Ψαλτηρίου</i>	3
<i>Περί τοῦ ΡΜ΄ Ψαλμοῦ Κύριε ἐκέκραξα</i>	3
<i>Περί τῶν πρώτων ἐσπερίων Στιχηρῶν</i>	3
<i>Περί τοῦ Ἀ΄ ἐσπερίου Δοξαστικοῦ</i>	4
<i>Περί τοῦ ἐν τῷ Ἐσπερινῷ Προκειμένου</i>	5
<i>Περί τοῦ ἐν τῷ Ἐσπερινῷ Ἀναγνωσμάτων</i>	5
<i>Περί Ἀρτοκλασίας</i>	5
<i>Περί τῶν ἐσπερίων Ἀποστίχων</i>	6
<i>Περί τοῦ Δοξαστικοῦ τῶν Ἀποστίχων</i>	6
<i>Περί τοῦ Νῦν ἀπολύεις καί τοῦ Τρισαγίου</i>	7
<i>Περί τῶν Ἀπολυτικίων</i>	8
<i>Περί τῆς Απολύσεως ἐν γένει</i>	8
Ο ΟΡΘΡΟΣ	10
<i>Περί τοῦ Μεσονυκτικοῦ</i>	10
<i>Περί τοῦ Ἑξαψάλμου</i>	11
<i>Περί τοῦ Θεός Κύριος</i>	11
<i>Περί τοῦ Ψαλτηρίου</i>	13
<i>Περί τῶν Καθισμάτων</i>	13
<i>Περί τῶν Εὐλογηταρίων, τῆς Ὑπακοῆς, τῶν Ἀναβαθμῶν, καί τοῦ Προκειμένου</i>	14
<i>Περί τῶν Κανόνων</i>	14
<i>Περί τῶν Στίχων τῶν ψαλλομένων πρό τῶν Τροπαρίων τῶν Κανόνων</i>	15

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περί τοῦ ἐν τῇ Γ' Ὁδῇ Καθίσματος.....	16
Περί Κοντακίου καί Οἴκου.....	16
Περί τῶν Καταβασιῶν.....	17
Περί τοῦ ἐν τῷ Ὁρθρῷ τῆς Κυριακῆς Ἐωθινοῦ Εὐαγγελίου...	17
Περί τῆς ἐν τῇ Θ' Ὁδῇ Στιχολογίας τοῦ Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου.....	18
Περί τῶν Ἐξαποστειλαρίων.....	19
Περί τῶν Στιχηρῶν τῶν Αἴνων.....	19
Περί τοῦ Δοξαστικοῦ τῶν Αἴνων.....	20
Περί τοῦ Θεοτοκίου τοῦ μετὰ τό Δοξαστικόν τῶν Αἴνων.....	21
Περί τῆς Δοξολογίας.....	22
Περί τοῦ Ἀπολυτικίου τοῦ Ὁρθρου τῆς Κυριακῆς Σήμερον σωτηρία.....	22
Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ.....	23
Περί τῶν Τυπικῶν καί Μακαρισμῶν.....	23
Περί τῶν Ἀντιφώνων.....	24
Περί τῶν ἐν τῇ Λειτουργίᾳ Εἰσοδικῶν.....	24
Περί τῶν μετὰ τήν Εἴσοδον Ἀπολυτικίων.....	25
Περί τῶν ἐν τῇ Λειτουργίᾳ ψαλλομένων Κοντακίων.....	26
Περί τοῦ Τρισαγίου Ὑμνου.....	28
Περί Ἀποστόλου καί Εὐγγελίου.....	28
Περί τοῦ Ἀλληλούϊα τοῦ Ἀποστόλου.....	29
Περί τοῦ Χερουβικοῦ Ὑμνου.....	29
Περί τοῦ Ἄξιον Ἐστίν.....	30
Περί τοῦ Κοινωνικοῦ.....	30
Περί τοῦ Εἶδομεν τῷ Φῶς.....	32
Περί τοῦ Εἶη τό ὄνομα Κυρίου.....	32
Περί τοῦ Εὐλογία Κυρίου.....	32
Περί τοῦ Δι' Εὐχῶν.....	33

ΠΡΟΕΘΩΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ

Η Τ Ο Ι

ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ, ΤΟΥ ΟΡΘΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΑΙΣ ΚΥΡΙΑΚΑΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑΣ ΕΟΡΤΑΣ ΤΟΥ ΟΛΟΥ
ΕΝΙΑΥΤΟΥ

ΜΕΤΑ ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΥΤΩΝ

Η Θ' ΩΡΑ

Ἡ πρό τοῦ Ἑσπερινοῦ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀναγινωσκομένη Θ' ὥρα ἔστι σφραγίς τῆς Ἀκολουθίας τῆς ἤδη ληγούσης ἐκκλησιαστικῶς ἡμέρας. Καί ἂν ἡ ἡμέρα ἦ Δεσποτική ἢ Θεομητορική ἑορτή ἢ μεθέορτος ἢ μνήμη ἑορταζομένου Ἁγίου, Ἀπολυτίκιον καί Κοντάκιον λέγονται ἐν ταύτῃ τά τῆς ἑορτῆς ἢ τοῦ Ἁγίου· εἰ δέ μή, τό τοῦ τυχόντος Ἁγίου τῆς ἡμέρας Ἀπολυτίκιον, καί ἀντί Κοντακίου λέγεται τό «Βλέπων ὁ Ληστής τόν ἀρχηγόν τῆς ζωῆς». Δόξα «Ἐν μέσῳ δύο ληστών». Καί νῦν «Ἀπόστολοι μάρτυρες» καί Κοντάκιον. «Ὡς ἀπαρχάς τῆς φύσεως» τῇ δε Κυριακῇ ἑσπέρας τό Ἀναστάσιμον Ἀπολυτίκιον, καί ἀντί Κοντακίου ἡ Ὑπακοή τοῦ Ἦχου. Ἐν ὄλῃ τῇ Διακαινησίμῳ ἐβδομάδι καί τῷ Σαββάτῳ τῆς Διακαινησίμου ἑσπέρας πρό τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Θωμᾶ, ὡς καί τῇ Τετάρτῃ τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα ἑσπέρας πρό τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀναλήψεως, ἀναγινώσκειται ἡ τοῦ Πάσχα Θ' Ὥρα ἣτοι τό «Ἀνάστασιν Χριστοῦ», «Προλαβοῦσαι τόν ὄρθρον» κτλ ὡς ἐν τῷ Ὁρολογίῳ διατυποῦται. Τῇ δέ Τρίτῃ τοῦ Τυφλοῦ ἑσπέρας, πρό τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, ἀναγινώσκειται ἡ Θ' τρίψαλμος καί λέγεται Ἀπολυτίκιον «Τόν συνάναρχον λόγον» καί Κοντάκιον «Τῆς φυγῆς τά ὄμματα». Ἐν τῇ Μ. δέ Τεσσαρακοστῇ ἀναγινώσκειται ὡς ἔστι διατεταγμένη ἐν τῷ Ὁρολογίῳ μετὰ τῶν Μακαρισμῶν καί τῶν ἀκολουθῶν αὐτοῖς. Ἀπολυσις ἐν τῇ Θ' λέγεται πάντοτε ἡ μικρά (ὄρα αὐτήν κατωτέρω ἐν §16) μετὰ τοῦ χαρακτηριστικοῦ τῆς ἑορτῆς, ἧς ἐλέχθησαν τό Ἀπολυτίκιον καί τό Κοντάκιον.

Ο ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΛΟΓΗΤΟΣ Ο ΘΕΟΣ

2. Ἀρχή τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἑσπερινοῦ καί τῆς τοῦ Ὁρθρου καί πάσης ἄλλης ἱεράς τελετῆς ἐστίν ἡ ὑπό τοῦ Ἱερέως ἐκφωνούμενη εὐχή, «*Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν*»⁽¹⁾, ἐξαιρέσει τῆς Θείας Λειτουργίας, τῆς τελετῆς τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος καί τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου, πρό τῶν ὁποίων ἐκφωνεῖται τό «*Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία τοῦ Πατρός*». Ἐν τοῖς Ἑσπερινοῖς δέ⁽²⁾ καί τοῖς Ὁρθροῖς τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος καί τῆς ἡμέρας τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, ὡς καί πρό τοῦ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀναγινωσκομένου Ἑξαφάλμου, ἐκφωνεῖται τό «*Δόξα τῇ Ἀγία καί Ὁμοσίῳ καί ζωοποιῷ καί ἀδιαρέτῳ Τριάδι*».

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΟΙΜΙΑΚΟΥ ΨΑΛΜΟΥ

3. Ὁ Προοιμιακός Ψαλμός, ἡ μεγαλοπρεπεστέρα δοξολογία τοῦ Θεοῦ τυγχάνων⁽³⁾, ἀναγινώσκεται εἰς ἅπαντας τούς Ἑσπερινούς τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ· ἀργεῖ δέ ἀπό τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα· καθ' ὅλην τήν Διακαινησίμον ἐβδομάδα, ὡς καί ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμά μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, ἀναγινώσκεται μέν. ἀλλ' ἄνευ τοῦ «*Δεῦτε προσκυνήσωμεν*», διότι φάλλεται ἀντ' αὐτοῦ τό «*Χριστός Ἀνέστη*» ἅπαξ τοῦ βήματος, καί δις ἐκ τῶν χορῶν. Ἀπό δέ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀναλήψεως καί ἐφεξῆς, συνάπτεται εἰς τόν Προοιμιακόν καί τό «*Δεῦτε προσκυνήσωμεν*» τρίς κατά τόν τύπον τοῦ Ὡρολογίου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Α΄ΚΑΘΙΣΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ

4. Κατά πᾶν Σάββατο ἐν τῷ Ἑσπερινῷ στιχολογεῖται τό Α΄ Κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου, καί Θεομητορικῆς ἑορτῆς τυχούσης, ἡ μνήμης ἑορταζομένου Ἁγίου. Οὐ στιχολογεῖται δέ ἐν ταῖς ἐφεξῆς Δεσποτικαῖς ἑορταῖς καί ἂν ἔτι συμπέσωσιν ἐν ἡμέρα Κυριακῆ, ἥτοι τῇ ἑορτῇ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, τῇ τῶν Θεοφανείων καί τῆς Μεταμορφώσεως, ἐν αἷς οὐδέ Ἀναστάσιμα φάλλονται· ἐπίσης οὐ στιχολογεῖται καί ἐν τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς, ὡς οὐδέ ἐν τοῖς μεθεόρτοις Ἑσπερινοῖς τῶν Χριστουγέννων καί τῶν Θεοφανείων, ὅταν αἱ ἑορταί αὗται συμπέσωσιν ἐν ἡμέρα Σαββάτου, προηγούνται ὅμως ἐν

τούτοις τὰ Ἀναστάσιμα στιχηρά. Ἐν δέ ταῖς ἐφεξῆς Δεσποτικαῖς ἑορταῖς, ἦτοι τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων, τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμά καί τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ (ὅταν τύχη αὕτη ἐν Κυριακῇ), τό μὲν Ψαλτήριον στιχολογείται, ἀλλά τὰ Ἀναστάσιμα καταλιμπάνονται.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ Α' ΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ

5. Ἐν ταῖς Θεομητορικές ἑορταῖς (ἐξαιρουμένων τῶν ἑορτῶν τῆς Ὑπαπαντῆς καί τοῦ Εὐαγγελισμοῦ)⁽⁴⁾ καί ἐν ταῖς τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων μνήμας ταῖς ἐντός τῶν τεσσάρων ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος συμπιπτούσαις, ἐν τῷ Ἑσπερινῷ στιχολογείται ἡ Α' Στάσις δέ ὅταν συμπίπτωσιν ἐν Σαββάτῳ ἢ Δευτέρᾳ, καθότι ἐν τοῖς Ἑσπερινοῖς τῶν δύο τούτων ἡμερῶν Στιχολογία οὐ γίνεται.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΡΜ' ΨΑΛΜΟΥ «ΚΥΡΙΕ ΕΚΕΚΡΑΞΑ»

6. Ἐν τοῖς καθ' ἐκάστην ἡμέραν φαλλομένοις Ἑσπερινοῖς τῶν Ψαλμῶν «Κύριε ἐκέκραξα»⁽⁵⁾, «Φωνή μου πρὸς Κύριον», «Ἐκ βαθέων ἐκέκραξα σοι», καί τό «Αἰνεῖτε τόν Κύριον», φάλλονται πλήρεις οἱ στίχοι εἰς τούς διατεταγμένους ἤχους. Ἐν δέ τοῖς Ἑσπερινοῖς τῶν Μ. ἑορτῶν εἴθισται πρὸς συντομίαν νά παραλείπωνται οἱ στίχοι ἀπό τοῦ «Θεοῦ Κύριε» καί ἐφεξῆς, καί νά μεταβαίνει ὁ πρῶτος χορός εἰς τόν στίχον τόν ἀρμόδιον ἀναλόγως τῆς ποσότητος τῶν ἐπομένων στιχηρῶν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΕΣΠΕΡΙΩΝ ΣΤΙΧΗΡΩΝ

7. Εἰς πάντα Ἑσπερινόν τοῦ Σαββάτου πρὸς τὴν Κυριακὴν καί πάντα Ὅρθρον ἐκάστης Κυριακῆς τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, φάλλονται ἀπαραιτήτως τὰ τῆς Ὀκταήχου Ἀναστάσιμα, ἦτοι Στιχηρά, Δοξαστικά, Ἀπολυτίκια, Τριαδικά, Καθίσματα, Ὑπακοαί, Ἀντίφωνα, Κανόνες, Κοντάκια, Οἴκοι, Ἐξαποστειλάρια, Ἐωθινά, Μακαρισμοί κτλ., ἅτινα καί προηγούνται τῶν Ἀκολουθιῶν τῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν καί τῶν Ἀποδόσεων αὐτῶν ὡς καί τῶν Ἀποδόσεων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, τῶν μεθεόρτων Κυριακῶν, καί τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων, ὅταν συμπίπτωσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ. Ψάλλονται δέ οὕτως· ἐν μὲν ταῖς κυρίαις τῶν ἑορτῶν ἡμέραις καί ταῖς τῶν Ἀποδόσεων αὐτῶν, πρῶτον ἐσπέρια Στιχηρά Ἀναστάσιμα δ', εἶτα ς' τῆς τυχούσης Θεομητορικῆς ἑορτῆς· ἐν δε ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς καί πάσαις ταῖς τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων μνήμας, Ἀναστάσιμα ς' καὶ μεθέορτα ἢ τοῦ

Ἁγίου δ'. Ὄταν δέ συμπίπτῃ ἐν μεθεόρτῳ Κυριακῇ ἢ ἐν τῇ Ἀποδόσει Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς καί ἑορταζόμενος Ἅγιος, τότε φάλλονται Ἀναστάσιμα δ', τῆς ἑορτῆς γ' καί τοῦ Ἁγίου γ'. Ἐν ταῖς τῶν ἐφεξῆς Ἁγίων ἑορταῖς ἦτοι, τῇ ἑορτῇ τῶν Ἀρχαγγέλων, τοῦ Γενεσίου τοῦ Προδρόμου, τῶν Κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου, τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου (Σεπτεμβρίου κς'), τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (ἂν μή συμπίπτῃ ἡ ἑορτή αὐτῶν ἐν τινι Κυριακῇ Τριωδίου), τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Δ' καί Ζ' Συνόδου, καί τῶν Ἁγίων Δημητρίου καί Νικολάου, φάλλονται κατ' ἐξαίρεσιν Ἀναστάσιμα δ' τῶν Ἁγίων ς'. Ὄταν δέ ὁ τυχῶν ἐν Κυριακῇ Ἅγιος στερῆται Δοξαστικοῦ, ἐν τῷ Ἑσπερινῷ φάλλονται Ἀναστάσιμα ζ' καί τοῦ Ἁγίου γ'. Καταλιμπάνονται δέ ἅπαντα τὰ Ἀναστάσιμα ἐν ταῖς ἐξῆς Μ. Δεσποτικαῖς ἑορταῖς, ἦτοι τῇ ἑορτῇ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, τῶν Θεοφανείων, τῶν Βαΐων, τοῦ Θωμᾶ, τῆς Πεντηκοστῆς, τῆς Μεταμορφώσεως, τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, καί τῇ Κυριακῇ πρό τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, ὅταν συμπίπτῃ τῇ κδ' τοῦ Δεκεμβρίου, ὅτε ὁμως φάλλεται ἐν τῷ Ὄρθρῳ μετά τό «Θεός Κύριος», καί ἐν τῇ Λειτουργίᾳ μετά τήν Εἴσοδον, τό Ἀπολυτίκιον τοῦ τυχόντος ἤχου, ὡς καί τό Ἑξαποστειλάριον, καί δ' τῶν Αἴνων Ἀναστάσιμα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Α' ΕΣΠΕΡΙΟΥ ΔΟΞΑΣΤΙΚΟΥ

8. Ἄν συμπέσει ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς Θεομητορικῆ ἑορτῇ, ἐν τῷ Ἑσπερινῷ «Δόξα καί Νῦν» φάλλεται τό τῆς ἑορτῆς μόνον. Ἐν ταῖς Ἀποδόσεσιν αὐτῶν (ἐξαιρουμένης τῆς ἀποδόσεως τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὅτε φάλλεται «Δόξα καί Νῦν» μόνον «Θεαρχίῳ νεύματι») καί ταῖς τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἐν ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς καί ἐν πάσι τοῖς ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἑορταζομένοις Ἁγίοις, «Δόξα» φάλλεται τό τῆς τυχούσης ἑορτῆς, ἢ τοῦ ἑορταζομένου Ἁγίου, «Καί νῦν» τό Α' Θεοτοκίον τοῦ ἤχου. Ὄταν ἡ ἑορτή τῆς Ὑπαπαντῆς συμπέσῃ μιᾶ τῶν πρώτων τεσσάρων Κυριακῶν τοῦ Τριωδίου, «Δόξα» φάλλεται τοῦ Τριωδίου, «Καί νῦν» το τῆς ἑορτῆς. Ὄταν ἡ ἑορτή τοῦ Εὐαγγελισμοῦ συμπέσῃ τῇ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, ἢ τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα φάλλεται τό τοῦ Τριωδίου ἢ Πεντηκοσταρίου Δοξαστικόν πρῶτον, «Καί νῦν» τό τῆς ἑορτῆς. Ἄν συμπέσῃ ὁμως τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων καί τῇ Δευτέρᾳ τῆς Διακαινησίμου, «Δόξα καί νῦν» λέγεται τό τῆς ἑορτῆς μόνον. Ὄταν αἱ ἑορταὶ τῶν Ἁγίων Γεωργίου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (Μαΐου η') καί Κωνσταντίνου καί Ἑλένης τύχωσιν ἐν τινι Κυριακῇ τοῦ Πεντηκοσταρίου, ἢ ἐν Δεσποτικῇ

έορτῆ (ἐξαιρουμένης τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς), «Δόξα» φάλλεται τῶν Ἁγίων, «Καί νῦν», τῆς τυχούσης Κυριακῆς ἢ έορτῆς. Εἰ ὁ ἐν ἡμέρα Κυριακῆ τυχῶν Ἁγιος στερεΐται Δοξαστικοῦ, «Δόξα καί νῦν» φάλλεται τό τοῦ ἤχου Θεοτοκίου· εἰ δέ ἐστι μεγαλομάρτυς καί συμπίπτει ἐν τινι μεθεόρτῳ Κυριακῆ Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς έορτῆς, φάλλεται «Δόξα» τοῦ Ἁγίου, «Καί νῦν», τό Α΄ Θεοτοκίον τοῦ ἤχου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΩ ΕΣΠΕΡΙΝΩ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ

9. Ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τοῦ Σαββάτου, κἄν τύχῳσι Θεομητορικαί ἢ Δεσποτικαί έορταί (ἐξαιρουμένων τῶν δύο έορτῶν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως καί Θεοφανείων), Προκείμενον φάλλεται τό «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν»· ἐξαιροῦνται οἱ ἐν ἡμέρα Σαββάτου, ἢ ἐν οἰαδήτινι ἄλλη ἡμέρα συμπίπτοντες μεθεόρτοι Ἑσπερινοί τῶν Μ. Δεσποτικῶν έορτῶν, ἐν οἷς φάλλονται πάντοτε τά Μ. Προκείμενα «Τις Θεός Μέγας», καί τό «Ὁ Θεός ὑμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καί ἐν τῇ γῆ», μετά τῶν στίχων αὐτῶν. Ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τοῦ Μ. Σαββάτου μετά τήν τοῦ Ἀποστόλου ἀνάγνωσιν φάλλεται τό Προκείμενον «Ἀνάστα ὁ Θεός» μετά τῶν ὠρισμένων στίχων.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΕΣΠΕΡΙΝΩ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ

10. Ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τοῦ Σαββάτου, ἀναγινώσκονται Προφητεΐαι, ὅταν συμπίπτῳσι τῇ Κυριακῇ Δεσποτικαί καί Θεομητορικαί έορταί, ἢ μνήμη έορταζομένων Ἁγίων· καί πρό τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν ὁ Διάκονος ἐπιφωνεῖ τό «Σοφία· πρόσχωμεν»· τά Ἀποστολικά δέ ἀναγνώσματα, ἅτινα ἀναγινώσκονται ἐν ταῖς μνήμαις τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου, καί Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, ἀναγινώσκονται συνήθως κατά τήν ἀπαγγελίαν τοῦ ἐν τῇ Λειτουργίᾳ ἀναγινωσκομένου Ἀποστόλου καί ὁ Διάκονος ἐκφωνεῖ τό «Πρόσχωμεν, σοφία, πρόσχωμεν».

ΠΕΡΙ ΑΡΤΟΚΛΑΣΙΑΣ

11. Ἐν ὑπάρχει Ἄρτοκλασία, μετά τήν ἐκφώνησιν «Εἶη τό κράτος τῆς βασιλείας σου», φάλλεται ὑπό τοῦ β΄ χοροῦ ἐν κατ' ἐκλογήν Στιχηρόν ἐκ τῆς Λιτῆς, καί ἐν τοῦτῳ τῷ μεταξύ ἐξέρχεται ἀπό τοῦ

βορείου κλίτους ὁ Διάκονος καὶ ὁ Ἱερεὺς καὶ ἔρχονται φέροντες εἰς χεῖρας λαμπάδας, καὶ ἴστανται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, ὅπου εἰσὶ προτεθειμένοι οἱ ἄρτοι, οἶνος καὶ ἔλεον· ὁ Διάκονος τότε λέγει τό «Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός... Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ταύτην, τὴν πόλιν (ἢ χώρα) ταύτην κτλ.» οἱ χοροὶ φάλλουσιν εὐλαβῶς καὶ πραεῖα τῇ φωνῇ τό «Κύριε ἐλέησον» ὡς ἡ τάξις· ὁ Ἱερεὺς «Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ Θεός...». Μ. Προκείμενα φάλλονται ὡσαύτως καὶ ἐν τοῖς Ἑσπερινοῖς τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος, ὡς διατυποῦνται ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ. Εἰρήνη πάσι· ὁ Χορός «Καὶ τῷ Πνεύματι σου»· ὁ Διάκονος «Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν...» ὁ χορὸς «Σοὶ Κύριε»· ὁ Ἱερεὺς (ἢ ὁ Ἀρχιερεὺς) «Δέσποτα Πολυέλεε...» εἶτα ὁ Ἱερεὺς θυμιᾷ σταυροειδῶς στρεφόμενος περὶ τοὺς ἄρτους καὶ φάλλων τό «Θεοτόκε Παρθένε...» Ἐν πάσαις ἀνεξαιρέτως ταῖς Δεσποτικαῖς καὶ Θεομητορικαῖς ἑορταῖς ὡς καὶ ἐν ταῖς τῶν Ἁγίων μνήμαις, ἐὰν γίνηται Ἀρτοκλασία, φάλλεται πάντοτε τό «Θεοτόκε Παρθένε...». Ἀλλ' ἐν τῇ Διακαινησίμῳ ἐβδομάδι, ἀντὶ τοῦ «Θεοτόκε Παρθένε...» φάλλεται τό Χριστὸς Ἀνέστη. Τούτου πληρωθέντος, λέγει ὁ Διάκονος «τοῦ Κυρίου δεηθώμεν»· ὁ χορὸς «Κύριε ἐλέησον»· ὁ Ἱερεὺς εὐλογεῖ τοὺς ἄρτους, λέγων τὴν εὐχὴν «Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν...» εἶτα φάλλεται τρίς τῷ «Πλούσιοι ἐπτώχευσαν», καὶ μετὰ αὐτὸ τὰ Ἀπόστιχα.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΣΠΕΡΙΩΝ ΑΠΟΣΤΙΧΩΝ

12. Τὰ ἀναστάσιμα Ἀπόστιχα κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ Σαββάτου οὐδέποτε καταλιμπάνονται καὶν τύχῳσι Θεομητορικῆ ἑορταῖ, προεόρτιοι ἢ μεθεόρτιοι Κυριακαὶ καὶ Ἀποδόσεις Δεσποτικῶν ἢ Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ἢ μνήμαι ἑορταζομένων Ἁγίων. Ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τοῦ Σαββάτου τῶν τεσσάρων μετὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμά Κυριακῶν φάλλεται ἐν πρώτοις τό τοῦ ἤχου πρῶτον Ἀπόστιχον (ὅπερ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Α' χοροῦ), εἶτα φάλλονται τὰ δ' Στιχηρά «Πάσχα ἱερόν» μετὰ τῶν στίχων αὐτῶν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΟΞΑΣΤΙΚΟΥ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΙΧΩΝ

13. Ἐν ταῖς συμπιπτοῦσαις ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ Θεομητορικαῖς ἑορταῖς, ταῖς μεθεόρτιοις Κυριακαῖς αὐτῶν τε καὶ τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν καὶ τῶν προεορτίων αὐτῶν ὡς καὶ τῶν Ἀποδόσεων αὐτῶν, τῇ

Γ' Κυριακῆ τῶν Νηστειῶν, τῆ Κυριακῆ τῶν Μυροφόρων, τῆ ἑορτῆ τῶν Θεοπατόρων Ἰωακείμ καί Ἄννης καί τῆ τῶν Ταξιαρχῶν (ὅταν συμπίπτωσιν ἐν Κυριακῆ) Δοξαστικόν τῶν Ἀποστίχων φάλλεται μόνον τό τῆς τυχούσης ἑορτῆς ἄνευ Θεοτοκίου. Ὅταν ἡ ἑορτή τῆς Ὑπαπαντῆς καί ἡ Ἀπόδοσις αὐτῆς συμπίπτῃ ἐν μίᾳ τῶν τεσσάρων πρώτων Κυριακῶν τοῦ Τριωδίου, φάλλεται «Δόξα» τῶν Ἀποστίχων τοῦ Τριωδίου. «Καί νῦν» τό τῆς ἑορτῆς. Καί ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἑορτή συμπίπτῃ τῆ Κυριακῆ τῶν Νηστειῶν ἢ τῆ τῶν Βαΐων, φάλλονται τά τοῦ Τριωδίου Ἀπόστιχα, Δοξαστικά, «Καί νῦν» τό τῆς ἑορτῆς· ἐάν δέ συμπέσῃ τῷ Πάσχα, τότε ἐν τῷ Ἑσπερινῷ λέγεται «Δόξα» τῆς ἑορτῆς, «Καί νῦν Ἀναστάσεως ἡμέρα». Ἐν ταῖς ἐν ἡμέρα Κυριακῆ συμπιπτούσαις Ἀγίων μνήμαις, «Δόξα» τῶν Ἀποστίχων φάλλεται τό τοῦ Ἀγίου, «Καί νῦν» Θεοτοκίον ἐκ τῆς Ὀκταήχου σύφωνον τῷ ἤχῳ τοῦ Δοξαστικοῦ. Ὅταν δέ αἱ τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων μνήμαι συμπίπτωσιν ἐν μεθεόρτῳ Κυριακῆ, ἢ Ἀποδόσει Δεσποτικῆς τινος ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς, «Δόξα» Ἀποστίχων φάλλεται τό τοῦ Ἀγίου, «Καί νῦν» τό τῆς τυχούσης ἑορτῆς. Τοῦ ἐν ἡμέρα Κυριακῆς τυχόντος Ἀγίου μή ἔχοντος εἰς τά Ἀπόστιχα Δοξαστικόν, «Δόξα καί νῦν» φάλλεται τό τῶν Ἀποστίχων Θεοτοκίον τοῦ ἤχου.

Σημειωτέον δέ ὅτι ἐν ταῖς μετὰ τό Πάσχα ἐντός τῶν ἕξ ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος (πλήν δηλ. τῆς Κυριακῆς) μέχρι τῆς Ἀναλήψεως συμπιπτούσαις μνήμαις τῶν Ἀγίων Γεωργίου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου καί Κωνσταντίνου καί Ἑλένης, Ἀπόστιχα Δοξαστικά φάλλονται τά τῶν Ἀγίων, «Καί νῦν» δέ ἐκ τοῦ Πεντηκοσταρίου τῆς προλαβούσης Κυριακῆς ἢ ἑορτῆς, καί οὐχί «Ἀναστάσεως ἡμέρα», τό ὁποῖον μόνον ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τοῦ Σαββάτου καί τῷ τῶν Κυριακῶν Ὅρθρῳ δεῖ φάλλεσθαι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΥΝ ΑΠΟΛΥΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΡΙΣΑΓΙΟΥ

14. Καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐν τῷ Ἑσπερινῷ πρό τῆς Ἀπολύσεως λέγεται «Νῦν ἀπολύεις» μετὰ τοῦ Τρισαγίου, ἐν δέ τῆ Διακαινησίμῳ ἐβδομάδι καί τῷ Ἑσπερινῷ τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, μετὰ τό «Ἀναστάσεως ἡμέρα», ἀντί τοῦ Τρισαγίου, φάλλεται τό «Χριστός ἀνέστη» τρίς κατὰ τό σύνηθες αὐτοῦ μέλος καί οὐχί κατὰ τό μέλος τοῦ «Ἀναστάσεως ἡμέρα», καί εὐθύς ἔπεται ἡ Ἀπόλυσις.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΩΝ

15. Ἐν τῷ Σαββάτῳ Ἑσπερινῷ φάλλονται τὰ Ἀναστάσιμα τῆς Ὀκταήχου Ἀπολυτίκια πρό τῶν Ἀπολυτικίων τῶν ἐν ἡμέρα Κυριακῆς συμπιπτουσῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν, τῶν μεθεόρτων Κυριακῶν καί τῶν Ἀποδόσεων Δεσποτικῶν τε καί Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ψάλλονται δέ ἐν μέν ταῖς κυρίαις ἑορταῖς καί ἐν ταῖς Ἀποδόσει τό Ἀναστάσιμον ἅπαξ καί τό τῆς ἑορτῆς δῖς. Ἐν δέ ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς καί τό Ἀναστάσιμον καί τό τῆς ἑορτῆς ἅπαξ, ἀλλ' ἐν τῷ Ὁρθρῷ τό Ἀναστάσιμον λέγεται δῖς καί τό τῆς ἑορτῆς ἅπαξ. Τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ συμπιπτούσης τῇ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, φάλλεται πρῶτον τό Ἀναστάσιμον, δεύτερον τοῦ Σταυροῦ, καί τρίτον τό τῆς ἑορτῆς· τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, τό τῆς ἑορτῆς δῖς, καί τό τοῦ Λαζάρου ἅπαξ· τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων, τό τῆς ἑορτῆς, τό τοῦ Λαζάρου, καί αὖθις τό τῆς ἑορτῆς. Ἐν ταῖς προεόρτοις Κυριακαῖς τῶν Δεσποτικῶν καί Θεομητορικῶν ἑορτῶν, φάλλεται ἀφ' ἐσπέρας μέν τό Ἀναστάσιμον καί τό Προεόρτιον ἀνά μίαν· τό πρῶτ' δέ εἰς τό «Θεός Κύριος», διπλασιάζεται τό πρῶτον. Ἐορταζομένου Ἀγίου μνήμης τυχοῦσης ἐν μεθεόρτῳ Κυριακῇ ἢ ἀποδόσει Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς, φάλλεται πρῶτον τό Ἀναστάσιμον, εἶτα τό τοῦ Ἀγίου καί τελευταῖον τό τῆς τυχοῦσης ἑορτῆς· τοῦ δέ μή ἔχοντος Δοξαστικόν Ἀγίου ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τοῦ Σαββάτου Ἀπολυτίκιον οὐ φάλλεται, εἰμή μόνον το Ἀναστάσιμον μετά τοῦ Θεοτοκίου αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδέ καί ἐν τῷ Ὁρθρῷ ἢ τῇ Λειτουργίᾳ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟΛΥΣΕΩΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ

16. Ἡ ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τοῦ Σαββάτου ὑπό τοῦ Ἱερέως λεγομένη Ἀπόλυσις ἐστίν αὕτη· ὁ Διάκονος «Σοφία», ὁ Ἱερεύς «Ὁ ὢν εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν, πάντοτε νῦν καί ἀεί και εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰῶνων»· ὁ Χορός «Ἀμήν»· ὁ προϊστάμενος «Στερεώσαι Κύριος ὁ Θεός τήν ἀγίαν πίστιν τῶν εὐσεβῶν καί ὀρθοδόξων Χριστιανῶν σύν τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ ταύτῃ ἐκκλησίᾳ καί τῇ πόλει (ἢ τῇ χώρᾳ) ταύτῃ εἰς αἰῶνας αἰῶνων»· ὁ Χορός «Ἀμήν» (Ἀρτοκλασίας ὁμως ὑπαρχούσης ὁ Διάκονος ἀντί τοῦ Σοφία, λέγει τοῦ «Κυρίου δεηθῶμεν»· ὁ Χορός «Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον» ὁ Ἀρχιερεύς ἢ ὁ Ἱερεύς «Εὐλογία Κυρίου καί ἔλεος αὐτοῦ ἔλθοι ἐφ' ἡμᾶς τῇ αὐτοῦ χάριτι καί φιλανθρωπίᾳ πάντοτε νῦν καί ἀεί και εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰῶνων»· ὁ Χορός «Ἀμήν» καί εὐθύς ὁ Ἱερεύς

τήν Ἀπόλυσιν. «Δόξα σοι ὁ Θεός ἡ ἐλπίς ἡμῶν δόξα σοι. Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν Χριστός ὁ ἀληθινός Θεός ἡμῶν, ταῖς πρεσβείαις τῆς παναχράντου αὐτοῦ Μητρός, δυνάμει τοῦ τιμίου καί ζωοποιοῦ Σταυροῦ, προτασίαις τῶν τιμίων ἐπουράνιων Δυνάμεων Ἀσωμάτων, τοῦ τιμίου ἐνδόξου Προφήτου Προδρόμου καί Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῶν Ἀγίων ἐνδόξων καί καλλινίκων Μαρτύρων, τῶν ὁσίων καί θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν, τῶν Ἀγίων καί δικαίων Θεοπατόρων Ἰωακείμ καί Ἄννης [εἶτα τοῦ Ἀγίου τοῦ Ναοῦ καί τοῦ Ἀγίου τῆς ἡμέρας, ἐάν ἔχη Δοξαστικόν], καί πάντων τῶν Ἀγίων, ἐλεήσαι καί σῶσαι ἡμᾶς ὡς Ἀγαθός καί Φιλάνθρωπος⁽⁶⁾». Εἶτα τό «Δι' εὐχῶν τῶν Ἀγίων Πατέρων ἡμῶν, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, ἐλέησον καί σῶσον ἡμᾶς, Ἀμήν»⁽⁷⁾. Αὕτη λέγεται καί τῇ Κυριακῇ ἐν τε τῷ Ὁρθρῷ καί ἐν τῇ Λειτουργίᾳ (ἀλλ' ἐν τῇ τῆς Λειτουργίας προστίθεται καί τό ὄνομα τοῦ Ἀγίου τῆς Λειτουργίας πρό τοῦ Ἀγίου τῆς ἡμέρας)· ἡ αὐτή καί τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα. Ἐκάστη δέ τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν ἔχει ἰδιαίτερο χαρακτηριστικόν ἐν τῇ Ἀπολύσει, ὡς γνωστόν τοῖς ἱερέουσιν· ἀλλ' ἐν ταῖς μεθεόρτοις αὐτῶν Κυριακαῖς καί ἐν ταῖς Ἀποδόσεσιν, ἄν συμπέσῃ Κυριακῇ, ὅτε καί προηγούνται τά Ἀναστάσιμα, ἐν τέ τῷ Ἑσπερινῷ τοῦ Σαββάτου καί ἐν τῷ Ὁρθρῷ τῆς Κυριακῆς καί ἐν τῇ Λειτουργίᾳ, ἡ Ἀπόλυσις φέρει τά χαρακτηριστικά καί τῆς Κυριακῆς καί τῆς τυχούσης ἑορτῆς· ὡς «Δόξα σοι ὁ Θεός ἡ ἐλπίς ἡμῶν δόξα σοι. Ὁ ἐν σπηλαίῳ γεννηθείς καί ἐν φάτνῃ ἀνακλιθείς (ἢ ὁ ἐν Ἰορδάνῃ ὑπό Ἰωάννου βαπτισθῆναι καταδεξάμενος διά τήν ἡμῶν σωτηρίαν) καί ἀναστάς ἐκ νεκρῶν Χριστός ὁ ἀληθινός Θεός ἡμῶν κτλ.». Ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, λέγεται ἡ Ἀναστάσιμος Ἀπόλυσις οἶα ἄν ἡμέρα τύχοι ἡ ἑορτῇ, καθότι καί τῷ Ὁρθρῷ λέγομεν τό «Ἀνάστασιν Χριστοῦ». Σημειωτέον δέ ὅτι μόνον αἱ δύο Θεομητορικαί ἑορταί, ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καί ἡ τῆς Ὑπαπαντῆς, ἔχουσιν ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά ἐν τῇ Ἀπολύσει, ἅτινα, ὡς εἶπομεν ἄνωτέρω, παρενείρονται ἐν τῇ Ἀναστασίμῳ Ἀπολύσει, ὅταν τύχωσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς.

Πλήν τῆς μεγάλης Ἀπολύσεως, υπάρχει καί ἡ λεγόμενη μικρά, ἣτις λέγεται τό ἑσπέρας μετά τήν Θ' ὥραν καί μετά τόν μικρόν Ἑσπερινόν ὅταν γίνηται Ἀγρυπνία, καί μετά τό Ἀπόδειπνον, καί τό πρῶτ' μετά τό Μεσονυκτικόν. Ἔστι δέ ἡ μικρά Ἀπόλυσις αὕτη· «Δόξα σοι ὁ Θεός ἡ ἐλπίς ἡμῶν δόξα σοι (ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν - ἐν Κυριακῇ) Χριστός ὁ ἀληθινός Θεός ἡμῶν, ταῖς πρεσβείαις τῆς παναχράντου αὐτοῦ Μητρός, τῶν Ἀγίων ἐνδόξων καί πανευφήμων Ἀποστόλων (τοῦ Ἀγίου τας ἡμέρας) καί πάντων τῶν Ἀγίων ἐλεήσαι καί σῶσαι ἡμᾶς ὡς

Ἄγαθός καί Φιλάνθρωπος· εἶτα τό «Δί εὐχῶν...». Ἐάν ὅμως ἔπηται τό «Εὐξόμεθα ὑπέρ εἰρήνης...(ὡς μετά τό Ἀπόδειπνον καί μετά τό Μεσονυκτικόν)» τό «Δί εὐχῶν...» λέγεται εἰς τό τέλος τοῦ «Εὐξόμεθα».

Ο ΟΡΘΡΟΣ⁽⁸⁾

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΣΟΝΥΚΤΙΚΟΥ

17. Τῆς τοῦ Ὁρθρου Ἀκολουθίας προηγείται ἡ τοῦ Μεσονυκτικοῦ. Εἰσὶ δέ δύο τά ἀναγινωσκόμενα Μεσονυκτικά, τό τῶν πέντε ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος, καί τό τοῦ Σαββάτου, ἅτινα εὐρήσκονται ἐν τῷ Ὠρολογίῳ. Τῇ Κυριακῇ τόν τόπον τοῦ Μεσονυκτικοῦ ἐπέχει ἡ ἐξῆς Ἀκολουθία. Μετά τό «Εὐλογητός ὁ Θεός» ὁ Προϊστάμενος λέγει «Δόξα σοι ὁ Θεός ἡμῶν δόξα σοι», τό «Βασιλεῦ Οὐράνιε Παράκλητε», τό Τρισάγιον, «Κύριε ἐλέησον» β'. «Δόξα Πατρί καί Υἱῷ» κτλ. «Δεῦτε προσκυνήσωμεν» τρίς, καί τον Ν' Ψαλμόν, εἶτα φάλλεται ὁ Τριαδικός Κανὼν μετά στίχου Ἁγία Τριάς ὁ «Θεός ἐλέησον καί σῶσον ἡμᾶς»· καί τά δ' Τριαδικά «Ἄξιον ἐστίν»· μετά ταῦτα λέγεται τό Τρισάγιον αὐθις, καί ἡ Ὑπακοή τοῦ ἤχου· εἶτα ὁ Ἱερεὺς «Ἐλέησον ἡμᾶς· ὁ Θεός ... ἔτι δεόμεθα ὑπέρ τῶν εὐσεβῶν καί Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν· ἔτι δεόμεθα ὑπέρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν... ὑπέρ τοῦ διαφυλαχθῆναι...» καί ἡ μικρά Ἀπόλυσις (ἴδε ταύτην ἐν §16), καί εὐθύς «Εὐξόμεθα ὑπέρ εἰρήνης τοῦ κόσμου... κτλ». Το τέλος «Εἵπωμεν καί ὑπέρ ἑαυτῶν» τό «Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον» καί εὐθύς τό «Δι' εὐχῶν»⁽⁹⁾.

Εἰ τύχοι ἐν τῇ Κυριακῇ Θεομητορικῇ ἑορτῇ ἢ μνήμῃ ἑορταζομένου Ἁγίου, μετά τόν Τριαδικόν Κανόνα φάλλεται ἡ Λιτή τας ἑορτῆς ἢ ἡ τοῦ Ἁγίου, μετ' αὐτήν τά «Ἄξιον ἐστίν»· Ἐν ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς καί ταῖς ἐν Κυριακῇ Ἀποδόσεσι τῶν Δεσποτικῶν καί Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ἀντί τῆς τοῦ ἤχου Ὑπακοῆς φάλλεται τό Ἀπολυτίκιον τας ἑορτῆς· ὡσαύτως καί ὅταν τύχη ἐν Κυριακῇ ἑορταζόμενος Ἁγιος, τό τοῦ Ἁγίου. Ἐν ταῖς Κυριακαῖς τοῦ Τριωδίου (ὅταν μὴ συμπίπτῃ, ἐν ταύταις ἢ ἑορτῇ τῆς Ὑπαπαντῆς ἢ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ) τῆς Γ' Κυριακῆς ἐξαίρουμένης, ἀντί τῆς Ὑπακοῆς φάλλονται τά γ' Κατανυκτικά Τροπάρια «Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς κτλ». ἅτινα φάλλονται καί ἐν τοῖς καθ' ἡμέραν Ὁρθροῖς.

Ἐν δέ ταῖς ἐν Κυριακῇ συμπιπτούσαις Δεσποτικές ἑορταῖς, μετά τό «*Εὐλογητός ὁ Θεός*», τό «*Δόξα σοι ὁ Θεός... Βασιλεῦ Οὐράνιε*» κτλ. ὡς ἀνωτέρω μετά τόν Ν΄ Ψαλμό φάλλεται ἡ Λιτή τῆς ἑορτῆς· εἶτα λέγεται τό Τρισάγιον, τό Ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς. Ὁ Ἱερεὺς «*Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός*» ἢ Ἀπόλυσις, τό «*Εὐξόμεθα καί*» τό «*Δι' εὐχῶν*». Αὕτη ἡ διάταξις ἰσχύει καί ὅταν Δεσποτική ἢ Θεομητορική ἑορτή, ἢ μνήμη Ἁγίου συμπίπτῃ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ πλήν Κυριακῆς. Καθ' ὅλην δέ τήν Διακαινήσιμον ἑβδομάδα Μεσονυχτικοῦ τόπον ἐπέχει τό «*Ἀνάστασιν Χριστοῦ... Προλαβούσαι τόν Ὅρθρον κτλ.*» ὡς καί κατά τήν ἡμέραν τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα (ὄρα §3 σημ. 4 Κυριακῆ τοῦ Πάσχα εἰς τό Λυχνικόν).

Σημειωτέον ὅτι τό «*Βασιλεῦ Οὐράνιε*» ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Ἑσπερινοῦ καί τοῦ Ὅρθρου οὐ λέγεται ἀπό τας Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς, οὐδέ τό «*Ἅγιος ὁ Θεός*» μέχρι τῆς Ἀναλήψεως, ἀλλά μετά τό «*Εὐλογητός ὁ Θεός*» εὐθύς «*Χριστός ἀνέστη*» τρίς, «*Δόξα Πατρί... Καί νῦν καί ἀεὶ... Παναγία Τριάς...*» κτλ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΞΑΨΑΛΜΟΥ

18. Ὁ Ἱερεὺς μετά τήν Ἀπόλυσιν τοῦ Μεσονυχτικοῦ εἰσέρχεται εἰς τό Ἱερόν Βῆμα, καί στάς ἐνώπιον τῆς Ἁγίας Τραπέζης ἐκφωνεῖ μετ' εὐλαβείας καί φόβου Θεοῦ, «*Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν*»· ὁ Ἀναγνώστης τό Τρισάγιον· ὁ Ἱερεὺς «*Ὅτι σοῦ ἐστίν*»· ὁ Ἀναγνώστης τά Τροπάρια «*Σώσον Κύριε... Δόξα... Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ... Καί νῦν... Προστασία φοβερά*», ὁ Ἱερεὺς «*Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός*» κτλ. τό τέλος «*Ὅτι ἐλεήμων καί φιλόνητος...*» καί ὁ Ἀναγνώστης «*Ἐν ὀνόματι Κυρίου εὐλόγησον Πάτερ*»· ὁ Ἱερεὺς «*Δόξα τῇ Ἁγία καί Ὁμοουσίῳ... κτλ*», ὁ δέ Προϊστάμενος λέγει τόν Ἐξάψαλμον μετά κατανύξεως, τοῦ λαοῦ ἀκρωμένου μετά πάσης σιωπῆς καί εὐλαβείας. Ὁ Ἐξάψαλμος οὐδέποτε παραλείπεται πλήν τῆς Διακαινησίμου ἑβδομάδος καί τῆς ἡμέρας τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ «ΘΕΟΣ ΚΥΡΙΟΣ»

19. Τό Θεός Κύριος φάλλεται τετράκις· ἀπό τοῦ β' δέ λέγονται οἱ ὠρισμένοι στίχοι «*Ἐξομολογείσθε τῷ Κυρίῳ καί ἐπικαλείσθε τό ὄνομα τό ἅγιον αὐτοῦ... Πάντα τά ἔθνη... Παρά Κυρίου ἐγένετο...*» Εἶτα εὐθύς τό Ἀπολυτίκιον· εἰς το β' προηγείται τό «*Δόξα Πατρί*» καί

εἰς τὸ γ' τὸ «Καὶ νῦν...». Τὸ Ἀναστάσιμον τοῦ ἤχου Ἀπολυτίκιον εἰς τὸ «Θεὸς Κύριος» ἐν πάσαις ταῖς Κυριακαῖς φάλλεται δῖς, καὶ ἅπαξ τὸ Θεοτοκίον. Θεομητορικῆς δὲ ἑορτῆς τυχούσης, τὸ Ἀναστάσιμον ἅπαξ καὶ τὸ τῆς ἑορτῆς δῖς· ἐπίσης καὶ ἂν συμπέσῃ ἐν Κυριακῇ Ἀπόδοσις Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς. Ἐν ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς τὸ Ἀναστάσιμον δῖς, καὶ τῆς ἑορτῆς ἅπαξ. Εἰ τύχοι δὲ καὶ ἑορταζόμενος Ἅγιος, λέγεται ἅπαξ καὶ τὸ Ἀναστάσιμον Ἀπολυτίκιον, καὶ τὸ τοῦ Ἁγίου, καὶ τὸ τῆς ἑορτῆς. Ἐάν δὲ ἦ μόνος ὁ Ἅγιος ἐν τῇ Κυριακῇ, φάλλονται ἀνά μίαν ὡσαύτως φοράν τὸ Ἀναστάσιμον, τὸ τοῦ Ἁγίου καὶ Θεοτοκίον σύμφωνα τῷ ἤχῳ τοῦ Ἀπολυτικίου τοῦ Ἁγίου. Ἐν ταῖς νηστησίμοις τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἡμέραις «Θεὸς Κύριος» οὐ φάλλεται, ἀλλ' ἀντὶ αὐτοῦ φάλλεται τὸ «Ἀλληλούϊα» τετράκις ἀνά τρεῖς εἰς ἤχον πλ.δ' μετὰ τῶν ἑξῆς στίχων·

α'. Ἐκ νυκτός ὀρθρίζει τὸ πνεῦμα μου πρὸς σέ ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματα σου ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀλληλούϊα τρεῖς.

β'. Διακαισύνην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀλληλούϊα τρεῖς.

γ'. Ζῆλος λήφεται λαόν ἀπαίδευτον, καὶ νῦν πῦρ τοὺς ὑπεναντίους ἔδεται.

Ἀλληλούϊα τρεῖς.

δ'. Πρόσθεσ ἀυτοῖς κακά, Κύριε, πρόσθεσ ἀυτοῖς κακά τοῖς ἐνδόξοις τῆς γῆς.

Ἀλληλούϊα τρεῖς.

Σημειωτέον ὅτι τὰ Σάββατα, καθ' ἃ οὐ τυγχάνει ἑορτὴ ἐπισήμου Ἁγίου, ἀντὶ τοῦ «Θεὸς Κύριος» φάλλεται τὸ «Ἀλληλούϊα μετὰ τῶν ὠρισμένων στίχων αὐτοῦ («Μακάριοι οὓς ἐξελέξω...» Καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν) καὶ λέγονται τὰ γνωστά Ἀπολυτίκια «Ἀπόστολοι μάρτυρες... Δόξα... Μνήσθητι Κύριε»· «Καὶ νῦν Μήτηρ Ἁγία».

Τὰ δύο Σάββατα τῶν ψυχῶν ἐν μὲν τῷ Ἑσπερινῷ τὸ «Ὁ βαθῦ σοφίας, Δόξα» τὸ τέλος. «Καὶ νῦν Σέ καὶ τείχος καὶ λιμένα» ἐν δὲ τῷ Ὄρθρω τὰ αὐτά, προφαλλομένου τοῦ «Ἀλληλούϊα» μετὰ τῶν Στίχων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ

20. Τό Ψαλτήριον κατά τήν ἀρχαίαν τυπικήν διάταξιν στιχολογεῖται πρό τῶν Καθισμάτων ἐκάστης Στιχολογίας, ὁ δέ Πολυέλεος (ὅταν ὑπάρχη) πρό τοῦ Καθίσματος τῆς γ' Στιχολογίας, τῆς τυχούσης ἑορτῆς· ἀλλά νῦν ἐνιαχοῦ πρός οἰκονομίαν καιροῦ κατά τάς Κυριακάς καί ἑορτασίμους ἡμέρας ἀναγινώσκονται πρό τοῦ Ὁρθρου τά ὠρισμένα τῆς ἡμέρας Καθίσματα τοῦ Ψαλτηρίου ὡς καί ὁ Πολυέλεος (ὅταν εἶνε ἑορτή ἔχουσα Λιτήν) ἢ ὁ Ἄμωμος (ὅταν εἶνε φιλή Κυριακή μετά Ἁγίου μή ἑορτζομένου). Ἔστι δέ Πολυέλεος τῶν μέν Δεσποτικῶν ἑορτῶν οἱ φαλμοί ΡΑΔ' καί ΡΑΕ' «Αἰνεῖτε τό ὄνομα Κυρίου» καί τό «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ», τῶν δέ Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ὁ φαλμός ΜΔ' «Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου, τῶν δέ ἑορταζομένων Ἁγίων, οἱ ἔχοντες Ἐκλογάριον εὐρίσκουσιν ἐν αὐτῷ καταλλήλους Πολυελέους δι' ἐκάστην ἑορτήν, εἶδεμή, λεγέτωσαν τούς φαλμούς ΡΑΔ' καί ΡΑΕ'. Ὁ φαλμός ΡΑΣ' «Ἐπί τόν ποταμόν Βαβυλῶνος ἀναγινώσκειται τῇ Κυριακῇ τῆς Ἀπόκρεω καί τας Τυρινῆς. Στιχολογοῦνται δέ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀνά δύο Καθίσματα τοῦ Ψαλτηρίου, καί τῇ Μ. Τεσσαρακοστῇ τρία· ἀλλά τήν μέν Α' ἐβδομάδα τας Τεσσαρακοστῆς πληροῦται δῖς ὀλόκληρον τό Ψαλτήριον, ἀπό δέ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῶν Βαΐων μέχρι τῆς Μ. Τετάρτης πληροῦται ἅπαξ. Οὐ στιχολογεῖται δέ ἀπό Μ. Πέμπτης μέχρι τοῦ Σαββάτου τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘΙΣΜΑΤΩΝ

21. Θεομητορικῆς ἑορτῆς ἐν ἡμέρα Κυριακῇ συμπιπτούσης, φάλλονται Καθίσματα εἰς τήν α' καί β' Στιχολογίαν ἀνά δύο Ἀναστάσιμα καί ἀνά ἓν τῆς ἑορτῆς ἀντί τῶν Θεοτοκίων τῆς Ὀκτωήχου. Εἰς δέ τήν γ' Στιχολογίαν μόνα τά τῆς ἑορτῆς. Ἐν ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς καί ταῖς Ἀποδόσεσι φάλλονται ἐν τῇ α' καί β' Στιχολογίᾳ πάλιν ἀνά δύο Ἀναστάσιμα καί ἀντί Θεοτοκίων λέγονται τά τῆς ἑορτῆς γ'. Στιχολογίας Κάθισμα οὐχ ὑπάρχει τότε. Ἐν ταῖς μνήμαῖς ἑορταζομένων Ἁγίων μετά τά Ἀναστάσιμα καί τά Θεοτοκία τῆς α' καί β' Στιχολογίας, φάλλονται τά Καθίσματα τῆς γ'. Στιχολογίας τοῦ Ἁγίου· ἐν δέ ταῖς μνήμαῖς τῶν ἐπισημοτέρων ἑορταζομένων Ἁγίων καί ἐχόντων Λιτήν καί Πολυελέου Καθίσματα, οἷον τῶν Ἀποστόλων, τοῦ Προδρόμου, τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν καί τῶν

Μεγαλομαρτύρων, φάλλεται και εις τάς δύο πρώτας Στιχολογίας μετά τό Ἀναστάσιμον ἀνά ἕν Κάθισμα τοῦ Ἀγίου, και ἔπεται τό Θεοτοκίον· φάλλεται δέ ὀλόκληρος ἐν τέλει ἢ γ' Στιχολογία τοῦ Ἀγίου διά τόν Πολυέλεον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΥΛΟΓΗΤΑΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΥΠΑΚΟΗΣ, ΤΩΝ ΑΝΑΒΑΘΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ

22. Κατά πάσα Κυριακήν, μετά τά Καθίσματα φάλλονται τά Εὐλογητάρια, εἶτα γίνεται παρά τοῦ Ἱερέως Αἵτησης και ἡ Ἐκφώνηση «Ὅτι ἠυλόγηται», μετά ταῦτα ἡ Ὑπακοή τοῦ ἤχου, τά Ἀντίφωνα, τό Προκείμενον και ἀκολουθῶς οἱ Κανόνες. Θεομητορικῆς δέ ἑορτῆς συμπιπτούσης ἐν Κυριακῇ, Εὐλογητάρια οὐ φάλλονται· ἀλλά μετά τά Καθίσματα, εὐθύς ἢ παρά τοῦ Ἱερέως Αἵτησης και Ἐκφώνησης, εἶτα ἡ Ὑπακοή τοῦ ἤχου και οἱ Ἀναβαθμοί, τό Προκείμενον τῆς ἑορτῆς, τό «Πάσα πνοή» και τό Εὐαγγέλιον τοῦ Ὁρθρου τῆς ἑορτῆς· ἔπειτα τό «Ἀνάστασιν Χριστοῦ» και ὁ Ν' Ψαλμός χῦμα, «Δόξα Ταῖς τῆς Θεοτόκου», «Και νῦν» τό αὐτό, ὁ Στίχος «Ἐλέησον με ὁ Θεός» και τό ὠρισμένον Ἰδιόμελον τῆς ἑορτῆς, μεθ' ὃ Ἱερεύς «Σώσον ὁ Θεός τόν λαόν σου... Ἐλέει και οἰκτιρμοῖς...» και ἄρχονται οἱ Κανόνες. Εἰς τάς Ἀποδόσεις ὅμως και τάς μεθεόρτους Κυριακάς τῶν Θεομητορικῶν ἢ τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, διατηρεῖται ἡ καθορισμένη τάξις τοῦ Ἑωθινοῦ Εὐαγγελίου τῆς Κυριακῆς· (Ἴδε τήν ἰδιαιτέραν τῆς Κυριακῆς Τυπική Διάταξιν).

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ

23. Οἱ τῆς Κυριακῆς Ἀναστάσιμοι τῆς Ὀκτωήχου Κανόνες οὐδέποτε καταλιμπάνονται, κἄν τύχῃσι Θεομητορικαί ἑορταί και Ἀποδόσεις Δεσποτικῶν ἢ Θεομητορικῶν ἑορτῶν ἐν Κυριακῇ· οὐ φάλλονται δέ οἱ Ἀναστάσιμοι τῆς Ὀκτωήχου Κανόνες ἐν ταῖς ἐφεξῆς Κυριακαῖς, ἦτοι τῇ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν και τῇ πρό τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καθ' ἃς φάλλονται οἱ Κανόνες τῆς ἡμέρας, ὧν τά μετά τόν Εἰρμόν πρῶτα Τροπάρια εἰσιν Ἀναστάσιμα, διό και λέγομεν στίχον «Δόξα τῇ Ἀγία Ἀναστάσει σου Κύριε», εις τά λοιπά δέ Τροπάρια τῆς μέν Γ' τῶν Νηστειῶν Κυριακῆς «Δόξα σοι ὁ Θεός ἡμῶν δόξα σοι» τῆς δέ πρό τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως «Ἄγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπέρ ἡμῶν». Οὐ φάλλονται ὡσαύτως οἱ τῆς Ὀκτωήχου Ἀναστάσιμοι Κανόνες και εις τάς μετά τήν τοῦ Θωμᾶ Κυριακήν τέσσαρας Κυριακάς

ἤτοι τῶν Μυροφόρων, τοῦ Παραλύτου, τῆς Σαμαρείτιδος καί τοῦ Τυφλοῦ, καθότι φάλλεται ὁ Ἀναστάσιμος τοῦ Πάσχα Κανῶν μετά τῶν δύο αὐτοῦ Θεοτοκίων. Ὅταν δέ συμπέσῃ ἐν Κυριακῇ Θεομητορικῇ ἑορτή ἢ καί Ἀπόδοσις αὐτῆς, ὡς καί Ἀπόδοσις Δεσποτικῆς ἑορτῆς, πρῶτον φάλλεται ὁ τῆς Ὀκτωῆχου Κανῶν μετά τοῦ Εἰρμοῦ αὐτοῦ εἰς δ', εἶτα ὁ τῆς ἑορτῆς· ἂν ὅμως ἔχῃ δύο Κανόνας, φάλλονται ἀμφοτέροι μετά τοῦ Ἀναστασίμου εἰς ιβ', ἐν δέ μεθεόρτῳ Κυριακῇ ὁ Ἀναστάσιμος καί ὁ εἰς ἐκ τῶν δύο τῆς ἑορτῆς. Ὅταν τύχη ἐν Κυριακῇ ἑορταζομένου Ἁγίου μνήμη, φάλλονται ἐξ τοῦ Ἀναστασίμου Κανόνος μετά τοῦ Εἰρμοῦ ἐκάστης Ὠδῆς δ' καί τοῦ Ἁγίου δ'. Ὅταν ἡ μνήμη Ἁγίου συμπίπτει ἐν πάσῃ ἄλλῃ ἡμέρᾳ πλὴν Κυριακῆς, εἰ μὲν εἰσι μεθέορτα, φάλλονται τῆς ἑορτῆς μετά τοῦ Εἰρμοῦ δ' καί δ' τοῦ Ἁγίου, εἰ δέ μή, φάλλεται ὁ μικρός Παρακλητικὸς Κανὼν μετά τοῦ Εἰρμοῦ εἰς δ' καί ὁ τοῦ Ἁγίου εἰς δ'· ἐξαιροῦνται οἱ ἑορταὶ τῶν ἐξῆς Ἁγίων, τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου, τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου (Σεπτ. κς'), τοῦ Γενεσίου τοῦ Προδρόμου, τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα καί τῶν Ἁγίων Δημητρίου καί Νικολάου, ὧν εἰς τούς Κανόνας προηγοῦνται Κανόνες τῆς Θεοτόκου ἰδιαίτεροι. Ἐξαιροῦνται ὡσαύτως καί αἱ τῶν Ἁγίων Γεωργίου Μάρκου τοῦ Ἀποστόλου, Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (Μαΐου ἡ) καί τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης, εἰς ὧν τούς Κανόνας προτάττονται οἱ τῶν προηγηθησῶν ἑορτῶν ἢ τῶν Κυριακῶν τοῦ Πεντηκοσταρίου.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΙΧΩΝ ΤΩΝ ΨΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟ ΤΩΝ ΤΡΟΠΑΡΙΩΝ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ

24. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν τυπικὴν διάταξιν, εἰς τούς ἐν τῷ Ὅρθρω Κανόνας τῶν Κυριακῶν τῶν Ἁγίων, καί εἰς τούς καθ' ἐκάστην ἀναγιγνωσκομένους Κανόνας, προεφάλλοντο Στίχοι ἐκ τῶν ἐννέα Ὠδῶν τοσοῦτοι, ὅσα καί Τροπάρια ἐμπεριρίχοντο ἐν ἐκάστῃ Ὠδῇ τοῦ Κανόνος· ἀλλὰ νῦν, μετά τὸν Εἰρμόν ἐκάστης Ὠδῆς, προεφάλλονται τῶν Τροπαρίων Στίχοι, εἰς μὲν τὰ Ἀναστάσιμα, «Δόξα τῇ Ἁγία Ἀναστάσει σου Κύριε», εἰς τὰ Θεομητορικά, «Υπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς», καί εἰς τὰ τῶν Ἁγίων, «Ἁγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν». Εἰς τὸν Μέγαν Κανόνα, «Ἐλέησον με ὁ Θεός ἐλέησον με»· εἰς τὰ πρό τῶν Νεκρωσίμων Μαρτυρικά, «Πρεσβείαις τῶν Μαρτύρων σου, Χριστέ ὁ Θεός, ἀνάπαυσον τὰς ψυχὰς τῶν δούλων»· εἰς τὰ Νεκρώσιμα, «Μακάριοι οὓς ἐξελέξω καί προσελάβου Κύριε», ἢ «Αἱ

φυχαί αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς ἀύλισθήσονται», ἢ «Καί τό Μνημόσυνον αὐτῶν εἰς γενεάν καί γενεάν». Εἰς τά Κατανυκτικά τροπάρια τῆς Παρακλητικῆς, τοῦ Τριωδίου, ὡς καί τῶν προερτίων καί μεθεορτίων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, τό «Δόξα σοι ὁ Θεός ἡμῶν δόξα σοι», καί εἰς τά Μαρτυρικά τῆς Παρακλητικῆς τό «Ἄγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπέρ ἡμῶν». Σημειωτέον δε ὅτι, ἐπειδή ἐν ταῖς μεγάλαις Δεσποτικαῖς ἑορταῖς οὐ στιχολογοῦνται κατά τήν ἀρχαίαν τυπικήν διάταξιν αἱ Θ' Ὠδαί, διά τοῦτο οὐδεῖς Στίχος προβάλλεται τῶν Τροπαρίων πασῶν τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν (πλήν τῆς τοῦ Πάσχα, ὅτε λέγεται τό «Δόξα τῇ Ἁγία Ἀναστάσει σου Κύριε»), ἀλλά μόνον εἰς δύο τελευταία τό «Δόξα καί νῦν»· οὐδέν ἦττον ὅμως καθ' ἀπάσας τάς μεθεόρτους ἡμέρας φαλλομένου τοῦ Κανόνος τῆς προηγηθείσης Δεσποτικῆς ἑορτῆς, προτάττεται τό «Δόξα σοι ὁ Θεός ἡμῶν δόξα σοι».

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ Τῆ Γ' ΩΔῆ ΚΑΘΙΣΜΑΤΟΣ

25. Ἐν ταῖς Κυριακαῖς, μετά τήν τῆς γ' Ὠδῆς Αἵτησιν, φάλλεται τό Κάθισμα καί τό Θεοτοκίον τοῦ ἐπιλαχόντος Ἁγίου· Θεομητορικῆς δέ ἑορτῆς τυχούσης, προαναγινώσκειται τό Κοντάκιον καί ὁ Οἶκος τῆς Ὀκτωήχου, καί εἶτα φάλλεται τό Κάθισμα τῆς ἑορτῆς ἄπαξ· τό αὐτό γίνεται καί κατά πάσας τάς Κυριακάς τοῦ Τριωδίου καί ἐν ταῖς μνήμαις τῶν ἐπισημότερων ἑορταζομένων Ἁγίων. Ἐν δέ ταῖς προεορτίοις καί μεθεόρτοις Κυριακαῖς πρῶτον φάλλεται τό τοῦ τυχόντος Ἁγίου Κάθισμα, εἶτα τό προεόρτιον ἢ μεθεόρτον.

ΠΕΡΙ ΚΟΝΤΑΚΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥ

26. Ἐν ταῖς Κυριακαῖς, μετά τήν τῆς ς' Ὠδῆς τοῦ Αἵτησιν, ἀναγινώσκονται τό Κοντάκιον καί ὁ Οἶκος τῆς Ὀκτωήχου· ἐξαιροῦνται οἱ Κυριακαί, ἐν αἷς συμπίπτουσι Θεομητορικαί ἑορταί καί πάσαι αἱ τοῦ Τριωδίου (πλήν τῆς Β', Δ' καί Ε' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, καθ' ἃς ἀναγινώσκονται τά τῆς Ὀκτωήχου) καί αἱ τοῦ Πεντηκοσταρίου, ἢ Κυριακῆ τῶν Ἁγίων Προπατόρων, ἢ πρό τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, ἢ μετά τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, αἱ τρεῖς Κυριακαί τῶν Ἁγίων Πατέρων τας Α', Δ' καί Ζ' Συνόδου καί ἡ τῶν Ἁγίων Πάντων, καθ' ἃς ἀναγινώσκονται τά τῶν ἑορτῶν Κοντάκια καί οἱ Οἶκοι· ἐπίσης ἐξαιροῦνται καί αἱ ἐφεξῆς ἑορταί, τοῦ Γενεσίου τοῦ Προδρόμου, τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου, τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου (Σεπτεμ. κς'), τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα, τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν

(ὅταν συμπίπτει ἡ μνήμη αὐτῶν ἐν Κυριακῇ ἐκτός τοῦ Τριωδίου), τῶν Ταξιαρχῶν καί τῶν Ἁγίων Δημητρίου καί Νικολάου, καθ' ἃς προαναγινώσκονται (ὡς εἴρηται ἐν §25) τό Ἀναστάσιμον Κοντάκιον μετὰ τοῦ Οἴκου ἐν τῇ Ῥδῇ πρό τοῦ Καθίσματος. Ἀναγινώσκονται ὡσαύτως μετὰ τήν ς' Ῥδῆν ἀντί τῶν Ἀναστασίμων τά Κοντάκια καί οἱ Οἴκοι τῶν Ἁγίων Γεωργίου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (Μαΐου η') καί Κωνσταντίνου καί Ἑλένης, ὅταν συμπίπτωσιν ἐν τινι Κυριακῇ τοῦ Πεντηκοσταρίου, πλήν τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ, τῆς Πεντηκοστῆς καί τῶν Ἁγίων Πάντων.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑΒΑΣΙΩΝ

27. Εἰς πάσας τάς Κυριακάς τάς μεταξύ τῶν ἐφεξῆς περιόδων περιλαμβανομένας, ἦτοι ἀπό τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἐορτῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μέχρι τῆς κα' Νοεμβρίου, - ἀπό τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἐορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς μέχρι τῆς ἐνάρξεως τοῦ Τριωδίου, ὡς καί τήν Β', Δ' καί Ε' Κυριακῆν τῶν Νηστειῶν, - ἀπό τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων μέχρι τῆς κζ' Ιουλίου, καί εἰς πάσας τάς ἐντός τῆς ἐβδομάδας τῶν περιόδων τούτω συμπίπτουσας Ἁγίων ἐορταζομένων μνήμας, φάλλονται Καταβασίαι «Ἀνοίξω τό στόμα μου». Εἰς τάς μεταξύ τῶν προεορτίων καί μεθεόρτων τῶν Δεσποτικῶν καί Θεομητορικῶν ἐορτῶν συμπιπτούσας Κυριακάς, καί τάς ἐντός τῆς ἐβδομάδος τυχούσας Ἁγίων ἐορταζομένων μνήμας, φάλλονται οἱ Καταβασίαι τῆς τυχούσης Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἐορτῆς. Εἰς τάς πρώτας τέσσαρας Κυριακάς τοῦ Τριωδίου (ἐάν μή ἀπεδόθη τῆς Ὑπαπαντῆς) φάλλονται αἱ τοῦ Τριωδίου Καταβασίαι, ὡς καί τήν Α' Κυριακῆν τῶν Νηστειῶν. Ἐν οἰαδήποτε δέ ἡμέρα ἄλλη, πλήν τῆς Κυριακῆς τῶν ἐβδομάδων τοῦ Τριωδίου, συμπιπτούσης ἐορτῆς Ἁγίου τινός, φάλλονται Καταβασίαι «Ἀνοίξω τό στόμα μου», καί Κοντάκιον ἐν τῇ Λειτουργίᾳ «Προστασία τῶν Χριστιανῶν».

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΟΡΘΡῼ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΕΩΘΙΝΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

28. Ἐν ταῖς Κυριακαῖς, μετὰ τήν Καταβασίαν τῆς η' Ῥδῆς, ὁ Διάκονος (ἢ ὁ Ἱερεύς ἐν ἐλλείψει Διακόνου) ἐκφωνεῖ «Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν» · ὁ Χορός «Κύριε ἐλέησον» τρίς · ὁ Ἱερεύς «Ὅτι Ἅγιος εἶ ὁ Θεός ἡμῶν, καί Ἁγίοις ἐπαναπαύη...» οἱ Χοροί τό «Πάσα πνοή», καί ὁ Ἱερεύς λέγει τό ἐνδιάτακτον Ἑωθινόν Εὐαγγέλιον, μεθ' ὃ ἔπεται τό

«Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι» καί φάλλεται ὁ Ν΄ Ψαλμός «Ἐλέησον με ὁ Θεός, Δόξα Ταῖς τῶν Ἀποστόλων, Καί νῦν Ταῖς τῆς Θεοτόκου», ὁ Στίχος «Ἐλέησον με ὁ Θεός» καί τό «Ἀναστάς ὁ Ἰησοῦς». Εἶτα ὁ Ἱερεὺς⁽¹⁰⁾ «Σώσον ὁ Θεός τόν λαόν σου...Ἐλέει καί οἰκτιρμοῖς...» Ἐν δέ ταῖς τοῦ Τριωδίου Κυριακαῖς μετά τόν Ν΄ ἀντί τοῦ «Δόξα Ταῖς τῶν Ἀποστόλων», φάλλονται τά Ἰδιόμελα τοῦ Τριωδίου, «Δόξα τῆς μετανοίας ἄνοιξον μοι, Καί νῦν Τῆς σωτηρίας εὐθυνόν μοι», ὁ στίχος «Ἐλέησον με ὁ Θεός» καί τό Ἰδιόμελον «Γά πλήθη τῶν πεπραγμένων μοι δεινῶν», τό «Σώσον ὁ Θεός τόν λαόν σου», καί ἀκολούθως στιχολογείται τό «Τήν Τιμιωτέραν».

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ Τῇ Θ΄ ΩΔῃ ΣΤΙΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΥΝΕΙ Η ΨΥΧΗ ΜΟΥ

29. Καθ' ἐκάστην ἡμέραν καί Κυριακὴν, καί κατὰ πάσας τάς τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων μνήμας, κατὰ τάς μεθεόρτους τῶν Δεσποτικῶν καί Θεομητορικῶν ἑορτῶν Κυριακάς, καί τάς μετά τήν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς ἐντός τῶν λοιπῶν, πλήν τῆς Κυριακῆς, ἡμερῶν τυχούσας Ἀγίων ἑορταζομένων μνήμας, στιχολογοῦμεν «Τήν Τιμιωτέραν» εἰς τόν ἦχον τῶν ἐπιλαχουσῶν Καταβασιῶν. Ἐν ταῖς μεγάλας Δεσποτικαῖς καί Θεομητορικαῖς ἑορταῖς, ἐν οἱαδήποτε ἡμέρᾳ καί ἂν τυχῶσιν ἐν τῇ Μ. Ἑβδομάδι, καί ταῖς μετά τό Πάσχα μέχρι τό Πάσχα μέχρι τῆς Ἀναλήψεως Κυριακαῖς, φάλλεται ἀντί τοῦ «Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου», ἡ Θ΄ Ὠδὴ τοῦ Κανόνος τῶν ἑορτῶν μετά τῶν Μεγαλυναρίων αὐτῶν καί τῆς Καταβασίας. Ἐν ταῖς Ἀποδόσεσι δέ τῶν μέν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, καί ἐν Κυριακῇ ἔτι ἂν τυχῶσι, φάλλεται μόνον ἡ Θ΄ Ὠδὴ αὐτῶν ἄνευ τοῦ «Τήν Τιμιωτέραν» πλήν τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Σταυροῦ (ιδ' Σεπτ.) καί τῆς Μεταμορφώσεως κατὰ τό Τυπικόν τοῦ Κωνσταντίνου (ἴσως διὰ τόν λόγον ὅτι οὐκ ἔχουσι Μεγαλυνάριον)· τῶν δέ Θεομητορικῶν, προηγείται τό «Μεγαλύνει» καί ἔπεται ἡ Θ΄ μετά τῶν Μεγαλυναρίων αὐτῆς, ἂν συμπέσωσιν ἐν Κυριακῇ, ἂν ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ φάλλεται μόνη ἡ Θ΄. Ἀλλά ἐν τῇ Ἀπόδοσει τῆς Ὑπαπαντῆς χάριν τῶν Μεγαλυναρίων, ἅτινα φάλλονται πάντα, τό «Μεγαλύνει» οὐ χωρεῖ ποσῶς, καί ἐν τῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ φάλλεται μόνον τό «Μεγαλύνει». Τὴν δέ ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐν οἱαδήποτε ἡμέρᾳ, καί ἂν τύχη, φάλλεται ὀλόκληρος ἡ Θ΄ Ὠδὴ ἥτοι καί τῶν τριῶν Κανόνων ἄνευ τοῦ «Μεγαλύνει». Ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐπειδὴ ἔπεται Κανὼν τῆς Θεοτόκου, ἂν θέλει ὁ Προεστῶς, δύναται παραλεῖψαι «Τήν Τιμιωτέραν» καί μάλιστα διότι

πανταχοῦ σχεδόν ἀγομένης ἐπισήμως πανηγύρεως σήμερον, ἐκφωνεῖται λόγος πανηγυρικός.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΞΑΠΟΣΤΕΙΛΑΡΙΩΝ

30. Ἐν οἱαδήποτε ἄλλη ἡμέρα, πλὴν Κυριακῆς, ἂν συμπέση Ἁγίου μνήμη, πρό τῶν Ἐξαποστειλαρίων οὐ προηγεῖται ἢ διὰ τοῦ «Ἁγίος Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν» Δοξολογία, διότι αὕτη ἐστὶ χαρακτηριστικόν τῆς Κυριακῆς ἴδιον. Ἐν ἡμέρα Κυριακῆ ὅταν τύχη Θεομητορική ἐορτὴ ἢ Ἀπόδοσις αὐτῆς, ὡς καὶ Ἀπόδοσις Δεσποτικῆς ἐορτῆς Ἐξαποστειλᾶριον φάλλεται πρῶτον τὸ Ἀναστάσιμον, εἶτα τὸ τῆς ἐορτῆς δῖς. Ἐν μεθεόρτῳ Κυριακῆ, μετὰ τὸ Ἀναστάσιμον τὸ μεθέορτον ἅπαξ, εἰ τύχοι δὲ ἐν ταύτῃ καὶ ἐορταζόμενος Ἁγίος, πρῶτον τὸ Ἀναστάσιμον, εἶτα τὸ τοῦ Ἁγίου, καὶ τελευταῖον τὸ μεθέορτον ἅπαξ. Ἐν ταῖς μετὰ τὸ Πάσχα πέντε Κυριακαῖς, τῇ μὲν Κυριακῆ τοῦ Θωμᾶ μετὰ τὸ «Ἁγίος Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν»,¹¹ φάλλεται τὸ Ἐξαποστειλᾶριον τοῦ Πάσχα καὶ μετὰ τοῦτο τὸ τῆς Κυριακῆς. Εἰ δὲ τύχοι ἐν ταύταις καὶ ἐορταζόμενος Ἁγίος, ἐν μὲν τῇ Κυριακῆ τοῦ Θωμᾶ, τὸ Ἐξαποστειλᾶριον «Ἐμῶν μελῶν χειρὶ σου» ἅπαξ, εἶτα τὸ τοῦ Ἁγίου, καὶ τρίτον τὸ «Σήμερα ἔαρ μυρίζει», ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς τέσσαρσι Κυριακαῖς μετὰ τὸ «Ἁγίος Κύριος ὁ Θεός» τὸ «Σαρκί ὑπνώσας», τὸ τοῦ Ἁγίου, καὶ τὸ τῆς Κυριακῆς· εἰ τύχοι ἐορταζόμενος Ἁγίος ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις τῆς ἐβδομάδος φάλλεται (ἄνευ τοῦ «Ἁγίος Κύριος» ὡς προεσημειώθει) τὸ Ἐξαποστειλᾶριον τοῦ Ἁγίου πρῶτον, εἶτα τὸ τῆς προλαβούσης Κυριακῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι μόνη ἐκ τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν ἢ Βαϊφόρος στερεῖται ἰδιαίτερου Ἐξαποστειλαρίου καὶ φάλλεται ἐν ταύτῃ ὡς καὶ ἐν τῷ Μ. Σαββάτῳ τὸ «Ἁγίος Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν», ἐκ τρίτου, ἄνευ τοῦ «Υφουῖται Κύριον τόν Θεόν ἡμῶν» καὶ μετὰ τοῦτο ἀναγινώσκεται ἢ Εὐχῇ τῶν Βαΐων, καὶ εὐθύς οἱ Χοροὶ ἄρχονται τὸ «Πάσα πνοή». Τὴν δὲ Κυριακῆ τοῦ Πάσχα καὶ πάσαν ἐν γένει τὴν Διακαινήσιμον ἐβδομάδα τὸ Ἐξαποστειλᾶριον λέγεται ἄνευ τοῦ «Ἁγίος Κύριος...».

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΙΧΗΡΩΝ ΤΩΝ ΑἴΝΩΝ

31. Ὅταν ἐν ἡμέρα Κυριακῆ τύχη Θεομητορική ἐορτὴ ἢ Ἀπόδοσις αὐτῆς ὡς καὶ Ἀπόδοσις Δεσποτικῆς ἐορτῆς, εἰς τοὺς Αἴνους φάλλονται πρῶτον Ἀναστάσιμα Στιχηρά δ' καὶ εἶτα τῆς τυχούσης ἐορτῆς δ'· ἐπίσης ἐν μεθεόρτῳ Κυριακῆ Ἀναστάσιμα δ' καὶ μεθέορτα δ'.

ὅταν τύχη δέ καί ἑορταζόμενος Ἅγιος ἐν μεθεόρτῳ Κυριακῇ ἢ ἐν τῇ ἀποδόσει Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς, Ἀναστάσιμα γ' μεθεόρτα β' καί τοῦ ἑορταζομένου Ἀγίου γ'. Ἐάν ἡ ἑορτή τῆς Ὑπαπαντῆς τύχη ἐν μιᾷ τῶν τεσσάρων πρώτων Κυριακῶν τοῦ Τριωδίου, ἐν μέν ταῖς δυσί πρώταις φάλλονται Στιχηρά Ἀναστάσιμα δ' καί τῆς ἑορτῆς δ', ἐν δέ ταῖς ἑτέραις δυσίν, ἦτοι τῆς Ἀπόκρεω καί τῆς Τυρινῆς, Ἀναστάσιμα γ', τοῦ Τριωδίου β' καί τῆς ἑορτῆς γ'· ἐπίσης καί ὅταν ἐν ταῖς Κυριακαῖς ταύταις τύχη μνήμη ἑορταζομένου Ἀγίου. Τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τυχοῦσης τῇ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, φάλλονται Ἀναστάσιμα Στιχηρά β', τοῦ Σταυροῦ γ' καί τῆς ἑορτῆς γ', τυχοῦσης δέ τῇ Δ' καί Ε' Κυριακῇ, Ἀναστάσιμα δ' καί τῆς ἑορτῆς δ'. Ἄν αἱ τῶν Ἀγίων Γεωργίου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, καί Κωνσταντίνου καί Ἑλένης μνήμαι συμπέσωσιν ἐν ταῖς μετὰ τήν τοῦ Θωμᾶ τέσσαρσι Κυριακαῖς, εἰς τούς Αἶνους φάλλονται Ἀναστάσιμα γ', τῶν Ἀγίων γ' καί τά «Πάσχα ἱερόν» μετὰ τῶν στίχων αὐτῶν· ἄν τύχῃσι τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ, ἢ τῇ Τετάρτῃ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς ἢ καί ταῖς Ἀποδόσεσιν αὐτῶν, φάλλονται τῆς ἑορτῆς γ' καί τῶν Ἀγίων γ'· ἄν δέ τύχῃσι τῇ Ἀποδόσει τῶν Μυροφόρων, ὡς καί τῇ τῶν λοιπῶν Κυριακῶν Ἀποδόσει, εἰς τούς Αἶνους φάλλονται δύο Στιχηρά τῆς ἡμέρας, καί δ' τῶν Ἀγίων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΟΞΑΣΤΙΚΟΥ ΤΩΝ ΑἸΝΩΝ

32. Ἐν πάσαις ταῖς Κυριακαῖς, καθ' ἃς ἀναγινώσκειται ἐν τῷ Ὅρθρῳ Εὐαγγέλιον Ἐωθινόν, Δοξαστικόν τῶν Αἰνῶν φάλλεται τό Ἐωθινόν, καθότι τά ἕνδεκα Ἐωθινά Δοξαστικά, ὡς καί τά Ἐξαποστειλάρια, εἰσὶν οἷον εἰπεῖν περίληψης τῶν ἕνδεκα Ἐωθινῶν Εὐαγγελίων· ὅταν δέ τύχη Θεομητορικῆ ἑορτή ἢ ἡ Ἀπόδοσις αὐτῆς ἢ καί Δεσποτικῆς ἑορτῆς Ἀπόδοσις ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἀντί τῶν Ἐωθινῶν Δοξαστικῶν φάλλονται τά τῶν ἑορτῶν. Τά Ἐωθινά ὡσαύτως καταλιμπάνονται καί ἐν ταῖς ἐξῆς Κυριακαῖς, ἦτοι ἐν πάσαις ταῖς τοῦ Τριωδίου καί τοῦ Πεντηκοσταρίου, τῇ Κυριακῇ τῶν Προπατόρων, τῇ Κυριακῇ πρό τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, τῇ μετὰ τήν Χριστοῦ Γέννησις, τῇ Κυριακῇ πρό τῶν Φώτων (ὅταν συμπίπτει τῇ ε' Ἰανουαρίου), ταῖς τρισί Κυριακαῖς τῶν Ἀγίων Πατέρων τῆς Α', Δ' καί Ζ' Συνόδου, ὡς καί τῶν ἐφεξῆς Ἀγίων, ὅταν αἱ μνήμαι αὐτῶν τύχῃσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ αὗται εἶναι αἱ τρεῖς ἑορταί τοῦ Προδρόμου (τό Γενέσιον, ἡ Σύναξις καί ἡ Ἀποτομή), ἡ ἑορτή τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου καί ἡ τῶν ββ', ἡ ἑορτή ἐκάστου τῶν τεσσάρων

Εὐαγγελιστῶν, ἡ τῶν Ταξιαρχῶν καὶ ἡ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (ὅταν ἡ μνήμη αὐτῶν τύχη ἔξω τοῦ Τριωδίου καὶ τῆ Α' τῆς Ἰνδίκτου), εἴθισται τὰ νῦν φάλλεσθαι ἀντί τοῦ Ἑωθινοῦ τὰ Δοξαστικά καὶ τῶν ἐξῆς Ἁγίων, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, καὶ ἄλλων Ἁγίων, εἰς ὄνομα ὁποίων τετίμηται ὁ Ναός, ἡ πανηγυρίζεται ἐπισήμως ἡ μνήμη αὐτῶν. Κατὰ τῆ δέ τοῦ ἀοιδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντίου τοῦ Α' δεῖ φάλλεσθαι ἐν Κυριακῇ τὰ Δοξαστικά καὶ τῶν Ἁγίων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (ὅταν ἡ μνήμη αὐτῶν τύχη ἔξω τοῦ Τριωδίου), Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, καὶ τῆς Μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας, καὶ τοῦτο μάλιστα ἐν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ χάριν τῶν μὲν, ὡς κατακοσμησάντων τὸν Πατριαρχικόν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, τοῦ δέ, ὡς χρηματίσαντος πρῶτου Ἐπισκόπου Βυζαντίου, καὶ τῆς Ἁγίας διὰ τὴν τελουμένην πανήγυριν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ, ἐν ᾧ τεθησαύρισται τό ἱερόν αὐτῆς Λείψανον. Σημειωτέον δέ ὅτι αἱ μνήμαι τῶν Ἁγίων Γεωργίου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (Μαΐου η') καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης τύχωσιν ἐν ταῖς μετὰ τό Πάσχα Κυριακαῖς, φάλλεται εἰς τοὺς Αἴνους Δοξαστικόν τό τῶν Ἁγίων, εἶτα «Καί νῦν» τό τῆς Κυριακῆς (μετ' ἐξαιρέσεων, ἅς ἀναφέρει ἡ ἐπομένη παράγραφος).

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΟΤΟΚΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΤΑ ΤΟ ΔΟΞΑΣΤΙΚΟΝ ΤΩΝ ΑΙΝΩΝ

33. Ἐν ταῖς Κυριακαῖς μετὰ τό Ἑωθινόν Δοξαστικόν τῶν Αἰνῶν «Καί νῦν» φάλλεται πάντοτε εἰς ἦχον β' τό Θεοτοκίον «Ἐπερευλογημένη», καὶ ἔτι τύχη καὶ Θεομητορικὴ ἑορτή, ἡ Ἀπόδοσις αὐτῆς, ἡ καὶ Ἀπόδοσις Δεσποτικῆς ἑορτῆς· ἐξαιροῦνται αἱ μετὰ τό Πάσχα τέσσαρες Κυριακαί, τῶν Μυροφόρων, τοῦ Παραλύτου, τῆς Σαμαρείτιδος καὶ τοῦ Τυφλοῦ, ἐν αἷς μετὰ τό Δοξαστικόν ἀντί τοῦ «Ἐπερευλογημένη», φάλλεται τό «Ἀναστάσεως ἡμέρα». Ὅταν ἐν ταῖς Κυριακαῖς ταύταις συμπέσωσι καὶ αἱ τῶν Ἁγίων Γεωργίου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης μνήμαι, μετὰ τό δόξα τῶν Ἁγίων, «Καί νῦν» τό τῆς Κυριακῆς πλὴν τῆς Κυριακῆς τῶν Μυροφόρων, καθ' ἣν «Καί νῦν» λέγεται τό «Ἀναστάσεως ἡμέρα» διότι Δοξαστικόν τῆς Κυριακῆς ταύτης ἐστὶν Ἑωθινόν.

Σημειωτέον ὅτι μετὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα ἐν ταῖς μνήμαις τῶν προειρημένων Ἁγίων ταῖς συμπιπτούσαις ἐν ἄλλῃ πλὴν τῆς Κυριακῆς ἡμέρᾳ μετὰ τό εἰς τοὺς

Αἶνους «Δόξα τῶν Ἁγίων», «Καί νῦν» τό τας προλαβούσης Κυριακῆς, καί οὐχί τό «Ἀναστάσεως ἡμέρα»· ὡσαύτως καί ὅταν αἱ τῶν προμνησθέντων Ἁγίων μνήμαι τύχωσι τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ ἢ τῇ ἑορτῇ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς μέχρι τῆς Ἀποδόσεως αὐτῶν. «Καί νῦν» φάλλεται τό τῆς ἑορτῆς. Ἐάν ἡ ἑορτή τῆς Ὑπαπαντῆς συμπέσῃ μιᾷ τῶν πρῶτων τεσσάρων Κυριακῶν τοῦ Τριωδίου, μετά τό «Δόξα» τοῦ Τριωδίου, «Καί νῦν» τῆς ἑορτῆς. Ἐάν ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ συμπέσῃ τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων ἢ τῇ Μ. Πέμπτη, μετά τό «Δόξα» τοῦ Τριωδίου, «Καί νῦν» τῆς ἑορτῆς, ἄν δέ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα ἢ ἄλλη ἡμέρα τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος, «Δόξα» τῆς ἑορτῆς, «Καί νῦν», «Ἀναστάσεως ἡμέρα».

Θεωροῦμεν περιττόν σημειῶσαι ὅτι ἐν μνήμασι Ἁγίων συμπιπτόντων ἄλλαις ἡμέραις πλήν τῆς Κυριακῆς καί ἐκτός τοῦ Πεντηκοσταρίου, ἄν μή ὑπάρχη ἡ σύμπτωσης προεορτίων ἢ μεθεόρτων, «Καί νῦν» λέγεται εἰς τοὺς Αἶνους μετά τό «Δόξα» τοῦ Ἁγίου, Θεοτοκίον σύμφωνον τῷ ἤχῳ τοῦ Δοξαστικοῦ, ἐξ ἐκείνων, ἅτινα οὐ λέγονται ταῖς Κυριακαῖς.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΣ

34. Κατά πᾶσαν Κυριακὴν καί πᾶσαν Δεσποτικὴν καί Θεομητορικὴν ἑορτὴν καί τὰς μνήμας τῶν ἑορταζομένων Ἁγίων, ἐν τῷ Ὅρθρῳ φάλλεται ἡ λεγομένη Μεγάλῃ Δοξολογία εἰς ἤχον τοῦ Δοξαστικοῦ, τὰς δέ καθημερινὰς, τὰς νηστησίμους ἡμέρας καί τὰς πρῶτας πέντε ἡμέρας τῆς Μ. Ἐβδομάδος ἦτοι ἀπὸ τοῦ Ὅρθρου τῆς Μ. Δευτέρας μέχρι τοῦ τῆς Μ. Παρασκευῆς, λέγεται χῦμα ἡ Μικρὰ Δοξολογία «Σοὶ δόξα πρέπει», μεθ' ἣν ἔπεται ἡ Ἐκτενὴς καί τὰ Ἀπόστιχα. Ἐν ὅλῃ τῇ Διακαινήσιμῳ ἐβδομάδι, ὡς καί ἐν τῇ Ἀποδόσει τοῦ Πάσχα Δοξολογία οὐ φάλλεται ἀλλὰ μετά τό «Ἀναστάσεως ἡμέρα» τό «Χριστὸς Ἀνέστη» τρίς κατὰ τό σύνηθες αὐτοῦ μέλος, καί τοῦτο ἐπεχει τὸν τόπον τῆς Δοξολογίας καί τοῦ Ἀπολυτικίου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΥ ΤΟΥ ΟΡΘΡΟΥ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΣΗΜΕΡΟΝ ΣΩΤΗΡΙΑ

35. Κατά πᾶσαν Κυριακὴν, καί ἄν συμπέσῃ Θεομητορικὴ ἑορτή, ἢ Ἀπόδοσις Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς, καί τὰς μεθεόρτους Κυριακάς, τὰς Κυριακάς τοῦ Τριωδίου (πλήν τῆς τῶν Βαΐων) καί τὰς

μετά τήν τοῦ Θωμᾶ τέσσαρας Κυριακάς τοῦ Πεντηκοσταρίου, ὡς καί τό Σάββατον τοῦ Λαζάρου, μετά τήν Δοξολογίαν φάλλεται εἰς τόν ἤχον τῆς ἡμέρας τό Ἄπολυτίκιον τοῦ Ὁρθρου τῆς Κυριακῆς «Σήμερον σωτηρία». κατά δέ τάς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐβδομάδος τυχούσας Θεομητορικάς καί Δεσποτικάς ἑορτάς καί τάς τῶν ἑορταζομένων Ἁγίων μνήμας φάλλεται τό ἰδιαίτερον ἐκάστης ἑορτῆς Ἄπολυτίκιον, καί ἐν τῷ τέλει τοῦ Ὁρθρου, καθ' ὅλην δέ τήν Διακαινήσιμον ἐβδομάδα καί τήν Ἀπόδοσιν τοῦ Πάσχα τό «Χριστός Ἀνέστη» ἀναπληροί καί τήν Δοξολογίαν τό Ἄπολυτίκιον. Ἀπό τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα (ἐξαιρουμένων τῶν μεθεόρτων τῆς Μεσοπεντηκοστῆς) καί ἑορταζόμενος Ἅγιος ἄν τύχη ἐν ἄλλῃ πλῆν τῆς Κυριακῆς ἡμέρα, Ἄπολυτίκιον ἐν τῷ τέλει τοῦ Ὁρθρου φάλλεται τό τῆς προλαβούσης Κυριακῆς. Σημειωτέον δέ ὅτι μέχρι τῆς Ἀποδόσεως ἐκάστης Δεσποτικῆς καί Θεομητορικῆς ἑορτῆς καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐν τῷ τέλει τοῦ Ὁρθρου φάλλεται τό τῆς ἑορτῆς Ἄπολυτίκιον, ὡς καί ἐν τῷ Ἑσπερινῷ καί τῇ Λειτουργίᾳ (§15). Ἀλλά τάς καθημερινάς, ἄν μή προηγῆται Δεσποτική καί Θεομητορική ἑορτή, ἐν τῷ τέλει τοῦ Ὁρθρου λέγεται τό Θεοτοκίον τοῦ ἤχου τοῦ Ἄπολυτικίου, ὅπερ εὐρίσκεται ἐν τῷ Ὠρολογίῳ.

ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΥΠΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΚΑΡΙΣΜΩΝ

36. Κατά πᾶσαν Κυριακὴν ἐν τῇ Λειτουργίᾳ φάλλονται ἀπαραιτήτως τά Τυπικά καί οἱ Μακαρισμοί μετά τῶν ὀκτώ Ἀναστασίμων τῆς Ὀκταήχου Τροπαρίων· ὅταν δέ ἐν Κυριακῇ τύχῃσι προεόρτια ἢ μεθεόρτια Δεσποτικῶν καί Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ἢ καί μνήμαι ἑορταζομένων Ἁγίων, φάλλονται προς τοῖς τέσσαρσι τῶν Μακαρισμῶν Τροπαρίοις, καί δ' ἐκ τῆς σ' Ὠδῆς τοῦ Κανόνος τῆς τυχούσης ἑορτῆς, ἢ τοῦ τοῦ τυχόντος Ἁγίου.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΤΙΦΩΝΩΝ

37. Κατά πάσας τὰς Δεσποτικές ἐορτάς φάλλονται τὰ Ἀντίφωνα αὐτῶν μετὰ τῶν καταλλήλων στίχων ἐν οἰαδήποτε ἡμέρᾳ καὶ ἂν τύχωσιν· ἀλλ' ἂν αἱ Ἀποδόσεις αὐτῶν τύχωσιν ἐν Κυριακῇ, δεύτερον Ἀντίφωνον φάλλεται τὸ τῆς ἐορτῆς χαρακτηριστικόν καὶ οὐχὶ τὸ Ἀναστάσιμον. Ὅταν δὲ τύχη Θεομητορική ἐορτὴ ἐν Κυριακῇ ἢ καὶ Ἀπόδοσις αὐτῆς, τὸ δεύτερο Ἀντίφωνον ἐστὶ τὸ Ἀναστάσιμον «Σῶσον ἡμᾶς Υἱέ Θεοῦ ὁ Ἀναστάς ἐκ νεκρῶν» ἀλλ' ἂν τύχη ἄλλη ἡμέρα, τὸ β' Ἀντίφωνον ἐστὶ «Σῶσον ἡμᾶς Υἱέ Θεοῦ ὁ ἐν Ἀγίοις Θαυμαστός», τῇ δὲ ἐορτῇ τῆς Ὑπαπαντῆς «Ὁ ἐν ἀγκάλαις τοῦ δικαίου Συμεῶν βασταχθεῖς», καὶ τῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, «Ὁ δ' ἡμᾶς σαρκωθεῖς». Τὰ Ἀντίφωνα τοῦ Πάσχα εἴθισται νῦν ἵνα φάλλονται ἀπαραλλάκτως καθ' ἐκάστην ἡμέραν μέχρι τῆς Ἀποδόσεως· καίτοι τὰ ἀρχαῖα Τυπικά ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀντίπασχα διατάσσουν ἕναρξιν τῶν Τυπικῶν καὶ Μακαρισμῶν, καὶ ἀντὶ Εἰσοδικοῦ ὀρίζουσι τὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν ὁ Ἀναστάς ἐκ νεκρῶν...» Ἐν ταῖς μνήμαῖς τῶν ἐορταζομένων Ἀγίων ἐν οἰαδήποτε ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος καὶ ἂν τύχωσιν, ἀπαραιτήτως ἐπιβάλλονται τὰ Τυπικά, καθόσον στίχους Ἀντιφώνων οἱ Ἅγιοι οὐκ ἔχουσιν. Ἐν δὲ ταῖς καθημεριναῖς Λειτουργίαις φάλλονται τὰ Ἀντίφωνα «Ἄγαθόν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ ... Ταῖς πρεσβίαις τῆς Θεοτόκου...» τὸ β' Ἀντίφωνον «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν... Πρεσβείαις τῶν Ἀγίων σου σῶσον ἡμᾶς Κύριε», γ' «Δεῦτε ἀγαλλιασῶμεθα τῷ Κυρίῳ... Σῶσον ἡμᾶς... ὁ ἐν Ἀγίοις Θαυμαστός».

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ Τῇ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΙΣΟΔΙΚΩΝ

38. Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ κατὰ πᾶσαν Θεομητορικὴν ἐορτὴν εἰς τὴν Εἴσοδον φάλλεται τὸ Εἰσοδικόν «Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ, Σῶσον ἡμᾶς Υἱέ Θεοῦ ὁ Ἀναστάς ἐκ νεκρῶν, φάλλοντάς σοι Ἀλληλούϊα». Ἐξαιροῦνται αἱ δύο Θεομητορικαὶ ἐορταί, ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ¹² καὶ ἡ τῆς Ὑπαπαντῆς, ὅταν τύχωσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ διότι φάλλονται μὲν τὰ Εἰσοδικὰ αὐτῶν, ἀλλ' ἐν τῷ τέλει τοῦ Εἰσοδικοῦ λέγεται τὸ «Σῶσον ἡμᾶς Υἱέ Θεοῦ ὁ Ἀναστάς ἐκ νεκρῶν»· ἐπίσης καὶ ἐν ταῖς Ἀποδόσεσι τῶν δύο τούτων ἐορτῶν, ὅταν τύχωσιν ἐν Κυριακῇ. Δεσποτικῶν ὅμως ἐορτῶν Ἀποδόσεις ἂν τύχωσιν ἐν Κυριακῇ, λέγονται τὰ Εἰσοδικὰ αὐτῶν, ἀλλὰ πάλιν μετὰ τοῦ «ὁ Ἀναστάς ἐκ νεκρῶν». Τῆς ἐορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τυχούσης τῷ

Σαββάτω τοῦ Λαζάρου, Εἰσοδικόν φάλλεται τό τῆς ἑορτῆς, ἀλλ' ἐν τῷ «Σῶσον ἡμᾶς...» λέγεται «ὁ Ἀναστάς ἐκ νεκρῶν». τυχούσης τῆ Κυριακῆ τῶν Βαΐων ἢ τῆ Μ. Πέμπτη, Ἀντίφωνα καί Εἰσοδικόν λέγονται τά τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ· εἰ δέ τύχοι τῆ Κυριακῆ τοῦ Πάσχα καί ταῖς ἐξῆς τρισίν ἡμέραις τῆς Διακαινησίμου, Ἀντίφωνα λέγονται τά τοῦ Πάσχα, καί Εἰσοδικόν τῆς ἑορτῆς, ἀλλ' ἐν τῷ «Σῶσον ἡμᾶς...» λέγεται «ὁ Ἀναστάς ἐκ νεκρῶν». Ἐν ταῖς μνήμαῖς τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων ὡς καί καθ' ὅποιανδήποτε ἄλλην πλήν τῆς Κυριακῆς ἡμέραν ἄν τελῆται Λειτουργία, Εἰσοδικόν φάλλεται τό «Δεῦτε προσκυνήσωμεν καί προσπέσωμεν Χριστῷ, Σῶσον ἡμᾶς Υἱέ Θεοῦ ὁ ἐν Ἀγίοις Θαυμαστός κτλ.».

Σημειωτέον δέ ὅτι, ἀπό τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, εἴθισται νῦν, οὐχί τόσῳ ἀκριβῶς, φάλλεσθαι τό Εἰσοδικόν «Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τόν Θεόν... Σῶσον ἡμᾶς Υἱέ Θεοῦ ὁ Ἀναστάς ἐκ νεκρῶν κτλ.» Ὡσαύτως καί ἐν πάσαις ταῖς μεθεόρτοις ἡμέραις τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν (ἐξαιρουμένης τῆς ἐν τῷ μεταξύ τούτων συμπιπτούσης Κυριακῆς) μέχρι τῆς Ἀποδόσεως καθ' ἑκάστην Λειτουργίαν λέγονται τά Ἀντίφωνα, οὐχί δέ καί τά Εἰσοδικά τῶν ἑορτῶν, ἀλλά τό «Δεῦτε προσκυνήσωμεν» μετά τοῦ χαρακτηριστικοῦ τῆς ἑορτῆς.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟΝ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΩΝ

39. Ἐν ταῖς Κυριακαῖς μετά τήν Εἴσοδον φάλλεται τό Ἀναστάσιμον τοῦ ἤχου Ἀπολυτίκιον, ὃ καί προηγείται πάντοτε τῶν Ἀπολυτικίων τῶν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆ συμπιπτουσῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ὡς καί τῶν Ἀπολυτικίων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, ὅταν οἱ Ἀποδόσεις αὐτῶν συμπίπτωσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆ. Ἐν μεθεόρτῳ Κυριακῆ ὡς καί ἐν Ἀποδόσει Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς, ἄν συμπέσῃ μνήμη Ἀγίου ἑορταζομένου, πρῶτον φάλλεται τό Ἀναστάσιμον Ἀπολυτίκιον, δεύτερον τό τῆς τυχούσης ἑορτῆς, τρίτον τό τοῦ ἑορταζομένου Ἀγίου καί ἀκολούθως τό τοῦ Ἀγίου τοῦ Ναοῦ. Ὡσαύτως ὅταν ἐν ἡμέραις μεθεόρτοις συμπίπτῃ Ἀγίου ἑορταζομένου μνήμη, πρῶτον φάλλεται τό τῆς ἑορτῆς Ἀπολυτίκιον, εἶτα τό τοῦ Ἀγίου, καί ἀκολούθως τό τοῦ Ἀγίου τοῦ Ναοῦ. Καί ὅταν ἐντός τῶν ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος ἀπό τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ μέχρι τῆς Ἀναλήψεως τύχωσιν Ἀγίων ἑορταζομένων μνήμαι, πρῶτον φάλλεται

τό τῆς προλαβούσης Κυριακῆς Ἀπολυτίκιον, εἶτα τό τοῦ ἑορταζομένου Ἀγίου, καί ἀκολουθῶς τό τοῦ Ἀγίου τοῦ Ναοῦ. Ἐν ταῖς καθημεριναῖς μεθεόρτοις Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς (καθ' ἃς δηλονότι οὐ συμπίπτει ἑορταζόμενος Ἅγιος) μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, μετά τὴν Εἴσοδον φάλλεται τό Ἀπολυτίκιον μόνον τῆς ἑορτῆς, καί τό τοῦ Ἀγίου τοῦ Ναοῦ. Εἰ δέ τύχοι ὁ Ἅγιος τῆς ἡμέρας ἐκ τῶν Μεγαλομαρτύρων, καὶ μὴ ἑορτάζεται ἐπισήμως ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, οὐδόλως παραλείπεται τό Ἀπολυτίκιον αὐτοῦ μετά τό τῆς τυχούσης ἑορτῆς καί ἔπεται ὕστερον τό τοῦ Ἀγίου τοῦ Ναοῦ.

Σημειωτέον ὅτι μνημοσύνου τελουμένου ἐν Κυριακῇ, λέγεται πρό τοῦ Ἀπολυτικίου τοῦ Ἀγίου τοῦ Ναοῦ, τό τῶν κεκοιμημένων «*Μνήσθητι Κύριε ὡς Ἀγαθός...*».

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ Τῆ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΨΑΛΛΟΜΕΝΩΝ
ΚΟΝΤΑΚΙΩΝ

40. Τά ἐν ὄλῳ τῷ ἐνιαυτῷ καθ' ὠρισμένας περιόδους φαλλόμενα ἐν ταῖς Ἱεραῖς Λειτουργίαις Κοντάκια ἔχουσιν ὡς ἐξῆς. Ἀπό τῆς η' Νοεμβρίου μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τῶν Εἰσοδίων φάλλεται τό Κοντάκιον «*Ὁ καθαρῶτατος Ναός τοῦ Σωτῆρος*» · τῇ παραμονῇ τῆς τῶν Εἰσοδίων ἑορτῆς φάλλεται τό προεόρτιον Κοντάκιον «*Εὐφροσύνης σήμερον*» · ἀπό τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς τῶν Εἰσοδίων μέχρι τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων, «*Ἡ Παρθένος σήμερον*» τόν προαιώνιον λόγον» · τῇ θ' Δεκεμβρίου, τό «*Ἐορτάζει σήμερον ἡ οἰκουμένη*» · ἀπό τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, «*Ἡ Παρθένος σήμερον τόν ὑπερούσιον τίκτει*» τῇ α' Ἰανουαρίου, «*Ὁ τῶν ὄλων Κύριος περιτομὴν ὑπομένει*» · ἀπό τῆς β' Ἰανουαρίου μέχρι τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων, «*ἐν τοῖς ρείθροις σήμερον τοῦ Ἰορδάνου*» · ἀπό τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, «*Ἐπεφάνης σήμερον τῇ οἰκουμένη*» · ἀπό τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς, «*ὁ μήτραν παρθενικὴν*» · τῇ παραμονῇ τῆς Ὑπαπαντῆς, τό προεόρτιον, «*Οὐράνιος χορός*» · ἀπό τῆς ἐνάρξεως τοῦ Τριωδίου (εἰάν ἀπεδόθη ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς), τό τῆς Κυριακῆς τοῦ Τριωδίου Κοντάκιον⁽¹³⁾ ἀπό τῆς Α' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν μέχρι τῆς Ε' Κυριακῆς, τό «*Τῇ Ὑπερμάχῳ*» · τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, «*Ἡ πάντων χαρά*» · τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων, «*τῷ θρόνῳ ἐν οὐρανῷ*» · τῇ Μ. Πέμπτῃ, «*Τόν ἄρτον λαβὼν εἰς χεῖρας ὁ προδότης*» · τῷ Μ. Σαββάτῳ «*τὴν ἄβυσσον ὁ*

κλείσας · από τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, «Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατῆλθες», ὅπερ φάλλεται καὶ τῆ Κυριακῆ τοῦ Θωμᾶ (ἀλλὰ τὰς λοιπὰς μέχρι τῆς Ἀποδόσεως ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος ταύτης φάλλεται τό «Τῆ φιλοπράγμονι δεξιᾶ»), τῆ Τετάρτη τῆς Μεσοπεντηκοστῆς μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, «Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πληρώσας οἰκονομίαν» · ἀπό τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, «Ὅτε καταβάς» · τῆ Κυριακῆ τῶν Ἀγίων Πάντων, «Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως» · εἶτα ἕκτοτε μέχρι τῆς κζ' Ἰουλίου τό «Προστασία τῶν Χριστιανῶν» · τῆ β' Ἰουλίου «Περιβολὴν πᾶσι πιστοῖς ἀφθαρσίας» · τῆ ἑορτῆ τῆς Κοιμήσεως τῆς Ἀγίας Ἄννης, (Ἰουλίου κε') «Προγόνων Χριστοῦ» · ἀπό τῆς κζ' Ἰουλίου μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τῆς Μεταμορφώσεως, «Ἐπὶ τοῦ ὄρους μετεμορφώθης» · τῆ α' Αὐγούστου · «Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ» · ἀλλ' ἂν τύχη Κυριακῆ, πάλιν τό «Ἐπὶ τοῦ ὄρους μετεμορφώθης» τῆ παραμονῆ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, «Τῆ ἐνδόξῳ μνημῆ σου» · τῆ ιε' Αὐγούστου μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, «Τὴν ἐν πρεσβείαις ἀκοίμητον Θεοτόκον» · ἀπό τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, το «Ἰωακείμ καὶ Ἄννα» τῆ λα' Αὐγούστου, «Τὴν Θεοδόχον γαστέρα σου Θεοτόκε» τῆ α' Ἰνδίκτου, «Ὁ τῶν αἰῶνων ποιητὴς καὶ Δεσπότης» · τῆ παραμονῆ τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου τό πρεόρτιον, «Ἡ Παρθένος σήμερον καὶ Θεοτόκος Μαρία» · τῆ ἑορτῆ τῶν ἐγκαινίων (ιγ' Σεπτεμβρίου) «Οὐρανὸς πολύφωτος ἢ Ἐκκλησία» · τῆ ἑορτῆ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ μέχρι τῆς Ἀποδόσεως «Ὁ Ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ» · ἀπό τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Σταυροῦ μέχρι τῆς η' Νοεμβρίου αὐθις τό «Προστασία τῶν Χριστιανῶν».

Ἐν ταῖς καθημεριναῖς Λειτουργίαις (ἐξαιρουμένων τῶν προεορτίων καὶ μεθεόρτων ἡμερῶν τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν) Κοντάκια φάλλονται τῆ μὲν Δευτέρᾳ «Ἀρχιστράτηγοι Θεοῦ», τῆ δὲ Τρίτῃ «Προφήτα τοῦ Θεοῦ καὶ Πρόδρομε», τῆ Τετάρτῃ «Ὁ Ὑψωθείς» · τῆ Πέμπτῃ «Τοὺς ἀσφαλεῖς καὶ θεοφθόγγους κήρυκας» · τῆ Παρασκευῆ «Ὁ Ὑψωθείς» · καὶ τῷ Σαββάτῳ «Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως» · τῷ δὲ Σαββάτῳ τῶν ψυχῶν «Μετά τῶν Ἀγίων ἀνάπαυσον Χριστέ». Σημειωτέον ὅτι ἐάν ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ προλάβῃ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀκαθίστου, τῆ Ε' Κυριακῆ τῶν Νηστειῶν, Κοντάκιον φάλλεται το «Προστασία τῶν Χριστιανῶν». Ὅταν δὲ τύχη ὁ Εὐαγγελισμὸς τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, ἢ τῆ Κυριακῆ τῶν Βαΐων, ἢ ταῖς πρώταις τέσσαρσιν ἡμέρας τῆς Μ. Ἑβδομάδος, Κοντάκιον φάλλεται το «Τῆ

‘Υπερμάχω», ὅταν δέ τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα ἢ καί ἄλλη τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος ἡμέρα, τό «Εἰ καί ἐν τάφῳ».

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΡΙΣΑΓΙΟΥ ΥΜΝΟΥ

41. Ἐν ἐκάστη τελουμένη Λειτουργία (ἐξαιρουμένης τῆς τῶν Προηγιασμένων) φάλλεται ὁ Τρισάγιος Ὑμνος· ἐν δέ ταῖς ἐξῆς Μ. Δεσποτικαῖς ἑορταῖς ἦτοι, ταῖς δυσὶν ἡμέραις τῆς τε ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων καί τῆς τῶν Θεοφανείων, τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, τῷ Μ. Σαββάτῳ, τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, ὡς καί ἐν ὅλῃ τῇ Διακαινησίμῳ ἐβδομάδι, τῇ Ἀποδόσει τοῦ Πάσχα, τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς καί τῇ Δευτέρᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, φάλλεται ἀντί τοῦ Τρισαγίου τό «Ὅσοι εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε», ἐν δέ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ καί τῇ Κυριακῇ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως φάλλεται τό «Τόν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν Δέσποτα».

ΠΕΡΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

42. Συμπιπτούσης ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ μνήμης ἑορταζομένου Ἁγίου, Ἀπόστολος λέγεται τοῦ Ἁγίου, καί Εὐαγγέλιον τῆς Κυριακῆς. Ἐν δέ ταῖς ἐφεξῆς Ἁγίων μνήμαις, ἦτοι τῶν τριῶν ἑορτῶν τοῦ Προδρόμου (τοῦ Γενεσίου, τῆς Συνάξεως καί τῆς Ἀποτομῆς) τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου, ὡς καί τῶν ΙΒ', τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ καί Ἰωάννου, τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Α', Δ' καί Ζ' Συνόδου, τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (ὅταν ἡ ἑορτή αὐτῶν συμπίπτῃ ἐντός τοῦ Τριωδίου) Ἀπόστολος καί Εὐαγγέλιον λέγονται, καί ἐν Κυριακῇ ἔτι, τῶν Ἁγίων. Ἄν συμπέσωσι Κυριακῇ αἱ ἐξῆς Θεομητορικαὶ ἑορταί, ἦτοι τό Γενέσιον τῆς Θεοτόκου, ἡ Ὑπαπαντή, καί ὁ Εὐαγγελισμός, οἱ Ἀπόστολοι καί τά Εὐαγγέλια ὑπόκεινται εἰς τίνας ἀλλοιώσεις ἀξιοσημειώτους· οἷον, διὰ τό Γενέσιον ἐν Κυριακῇ, Ἀπόστολος καί Εὐαγγέλιον λέγονται τά τῆς Κυριακῆς πρό τῆς Ὑψώσεως, διὰ τό μὴ εἶναι ἄλλην Κυριακὴν μεταξύ τῆς ἑορτῆς ταύτης καί τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ· διὰ τὴν Ὑπαπαντή ἐν Κυριακῇ, εἰ μὲν ἐστὶν ἔξω τοῦ Τριωδίου Ἀπόστολος καί Εὐαγγέλιον λέγονται τά τῆς ἑορτῆς, εἰ δέ μιᾶ τῶν Κυριακῶν τοῦ Τριωδίου, ἐν μὲν τῷ Ὁρθρῷ λέγεται τό τῆς Λειτουργίας Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς, ἐν δέ τῇ Λειτουργίᾳ ὁ Ἀπόστολος τῆς ἑορτῆς, καί τό Εὐαγγέλιον τῆς Κυριακῆς τοῦ Τριωδίου. Διὰ τόν Εὐαγγελισμόν, ἄν συμπέσῃ τῇ Γ' Κυριακῇ τῶν

Νηστειῶν. Ἀπόστολος λέγεται τῆς Κυριακῆς καί Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς· ἄν δέ τῆ Δ' καί Ε' Κυριακῆ τῶν Νηστειῶν, Ἀπόστολος καί Εὐαγγέλιον λέγονται τά τῆς ἑορτῆς· ἄν τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου ἢ τῆ Κυριακῆ τῶν Βαΐων, ἐν μὲν τῷ Ὁρθρῷ λέγεται τό τῆς Λειτουργίας Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς, ἐν δέ τῇ Λειτουργίᾳ ὁ Ἀπόστολος τῆς ἑορτῆς καί τό Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας· ἄν τῇ Μ. Πέμπτη καί τῇ Κυριακῆ τοῦ Πάσχα, ἐν μὲν τῷ Ὁρθρῷ λέγεται τό τῆς Λειτουργίας Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς, ἐν δέ τῇ Λειτουργίᾳ Ἀπόστολος καί Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας· καί ἄν τῇ Δευτέρᾳ, τῇ Τρίτῃ, ἢ τῇ Τετάρτῃ τῆς Διακαινησίμου, Ἀπόστολος καί Εὐαγγέλιον λέγονται τῆς ἑορτῆς· Ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς Θεοτόκου καί ἐν τῇ Ἀποδόσει, Ἀπόστολος καί Εὐαγγέλιον λέγονται πάντοτε τά τῆς ἑορτῆς, ἐν οἷα ἄν ἡμέρα τύχη.

ΠΕΡΙ ΑΛΛΗΛΟΥΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

43. Ἐν πάσαις ταῖς Ἱεραῖς Λειτουργίαις μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποστόλου φάλλεται τό «Ἀλληλούϊα» τρίς ὑπὸ τοῦ β' Χοροῦ, τό δέ Μέγα Σάββατον ἀντί τοῦ «Ἀλληλούϊα» μετὰ τόν Ἀπόστολον εὐθύς ὁ Ἱερεὺς ἔσωθεν τοῦ Ἁγίου Βήματος φάλλει τό Μ. Προκείμενον τῆς Ἀναστάσεως «Ἀνάστα ὁ Θεὸς κρίνων τὴν γῆν» εἰς ἦχον βαρύν, ὃ ἐπαναλαμβάνεται καί ὑπὸ τῶν Χορῶν μεχριστοῦ πληρωθῶσιν οἱ Στίχοι τοῦ ΠΑ' Ψαλμοῦ· τό δέ παραλείπειν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα καί ταῖς λοιπαῖς τῆς Διακαινησίμου ἑβδομάδος ἡμέραις μετὰ τόν Ἀπόστολον καί τό Κοινωνικόν τό «Ἀλληλούϊα», οὐδαμοῦ τῶν ἀρχαίων Τυπικῶν εὔρηται, ἀλλὰ τοῦναντίον εἰς τό τέλος ἐκάστου τῶν Ἀποστόλων τῆς ἑβδομάδος ταύτης εὐρίσκεται γεγραμμένον τό «Ἀλληλούϊα» τρίς, μετὰ τῶν Στίχων αὐτοῦ, καί ὀφείλουσιν οἱ Χοροὶ φάλλειν τοῦτο.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΕΡΟΥΒΙΚΟΥ ΥΜΝΟΥ

44. Ἐν ἐκάστῃ Λειτουργίᾳ τοῦ Χρυσοστόμου ἢ τοῦ Μ. Βασιλείου φάλλεται ὁ Χερουβικός Ὑμνος τό «Οἱ τά Χερουβίμ», ἀλλὰ τὴν Μ. Πέμπτην καί τό Μ. Σάββατον καίτοι τελεῖται ἡ αὐτὴ Λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου, ὑπάρχει ὡς πρὸς τοῦτο διαφορά, διότι τῇ Μ. Πέμπτῃ ἀντί τοῦ «Οἱ τά Χερουβίμ», φάλλεται τό Τροπάριον «Τοῦ Δείπνου Σου τοῦ Μυστικοῦ», τῷ δέ Μ. Σαββάτῳ τό «Σιγησάτω πάσα σὰρξ βροτεία». Ἐάν ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τύχη τῇ Μ. Πέμπτῃ, τελεῖται μὲν ἡ Λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου, φάλλεται ὁμως τό «Τοῦ Δείπνου Σου

τοῦ Μυστικοῦ». Ἐν δέ ταῖς ἱεραῖς Λειτουργίαις τῶν Προηγιασμένων φάλλεται πάντοτε «*Nūn αἰ δυνάμεις*».

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙΝ

45. Ἐν ἐκάστη Λειτουργίᾳ τοῦ Χρισοστόμου, καθ' οἵανδήποτε καί ἂν τελῆται ἡμέραν, ἐν πάσαις ταῖς Κυριακαῖς καί ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς τῶν Δεσποτικῶν καί Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ὡς καί ἐν ταῖς μνήμαις τῶν ἐν τῷ μεταξύ τῶν μεθεόρτων ἑορταζομένων Ἀγίων, καθ' ἃς ἐν τῷ Ὁρθρῷ στιχολογοῦμεν «*Τὴν Τιμιωτέραν*», εἰς τό «*Ἐξαιρέτως*» φάλλεται τό «*Ἄξιον ἐστίν*». Ἐν ταῖς Δεσποτικαῖς καί Θεομητορικαῖς ἑορταῖς καί ταῖς ἐν ἡμέρα Κυριακῆ Ἀποδόσεσιν αὐτῶν, ἀντί τοῦ «*Ἄξιον ἐστίν*» φάλλεται ἡ Καταβασία τῆς Θ' Ὠδῆς τῆς ἑορτῆς μετὰ τοῦ Μεγαλυναρίου. Τῇ ἑορτῇ τῆς Μεταμορφώσεως ἀντί τῆς Καταβασίας τῆς Θ' «*Ὁ τόκος σου ἄφθορος ἐδείχθη εἴθισται (καίτοι οὐδέν τοιοῦτον σημειοῖ τό ἀρχαῖον Τυπικόν)*» φάλλεσθαι τό ἐν Ζ' Τροπάριον «*Nūn τά ἀνήκουστα ἠκούσθη*». Ἐν ταῖς τοῦ Μ. Βασιλείου Λειτουργίαις ἀντί τοῦ «*Ἄξιον ἐστίν*» φάλλεται τό Κάθισμα «*Ἐπί σοί Χαίρει Κεχαριτωμένη*».

Σημειωτέον δέ ὅτι, ἐν ταῖς μνήμαις τῶν Ἀγίων συμπιπτούσαις μετὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ πλὴν τῆς Κυριακῆς, φάλλεται μετὰ τό «*Ἐξαιρέτως*» τό «*Ἄξιον ἐστίν*» καί οὐχί τό «*Ὁ Ἄγγελος ἐβόα*», ὅπερ μόνον ἐν ταῖς Κυριακαῖς καθιέρωται ἤδη· διότι ἐν αὐταῖς οὐδέ τό «*Τὴν Τιμιωτέραν*» στιχολογοῦμεν νῦν· ἐξαιρέσεις γίνεται ὅταν συμπέσῃ ἡ τοῦ ἑορταζομένου Ἀγίου μνήμη τῷ Σαββάτῳ τῆς Ἀποδόσεως τῆς τοῦ Θωμᾶ ἑορτῆς, καί τῇ ἑορτῇ ἢ Ἀποδόσει τῆς Μεσοπεντηκοστῆς, ὅτε φάλλεται ἡ Καταβασία τῆς Θ' ἀντί τοῦ «*Ἄξιον ἐστίν*».

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ

46. Τό Κοινωνικόν «*Αἰνεῖτε τόν Κύριον*» φάλλεται ἐν ταῖς τῶν Κυριακῶν ἱεραῖς Λειτουργίαις, ἂν μή συμπίπτῃ ταύταις Θεομητορικῇ ἑορτῇ ἢ Ἀπόδοσις Δεσποτικῆς ἑορτῆς ἢ Θεομητορικῆς. Ψάλλεται ὡσαύτως καί ἐν τῇ ἑορτῇ, ὡς καί ἐν ταῖς παραμοναῖς τῶν Χριστουγέννων καί τῶν Θεοφανείων, ὅτε συνεχίζονται αἱ ὥραι μετὰ τοῦ Ἑσπερινοῦ καί τῆς Λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἐν ταῖς Δεσποτικαῖς ἑορταῖς καί ἐν ταῖς Ἀποδόσεσιν αὐτῶν, ἐν οἵαδήποτε

ἡμέρα καί ἄν τύχῳσι, φάλλονται τά ἐκάστη ὠρισμένα Κοινωνικά, ἐν δέ ταῖς Θεομητορικαῖς καί τῆς Α' τῆς Ἰνδίκου (ἐξαιρουμένου τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὅτε φάλλεται τό «Ἐξελέξατο Κύριος τήν Σιών» καί Κυριακῇ ἄν τύχη φάλλεται τό «Ποτήριον σωτηρίου λήφομαι». Ὅταν αἱ μνήμαι τῶν ἐξῆς Ἁγίων συμπέσωσι Κυριακῇ, ἀντί τοῦ «Αἰνεῖτε», φάλλονται ἄλλα Κοινωνικά τά χαρακτηρίζοντα ἕκαστον· ὡς ἐν ταῖς τρισί τοῦ Προδρόμου ἑορταῖς, τό «Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον», ἐν ταῖς τῶν Πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων, ὡς καί τῶν ιβ', ἐν ταῖς τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν, ἐν τῇ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἐν τῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καί ἐν τῇ τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης, τό «Εἰς πᾶσαν τήν γῆν»· ἐν τῇ τῶν Ταξιαρχῶν τό «Ὁ ποιῶν τοὺς Ἀγγέλους»· τῇ δέ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν τό «Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς», ὡς καί τῇ α' τοῦ Αὐγούστου (ἄν μή συμπέσωσι Κυριακῇ). Ἐν ταῖς μετὰ τήν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ τέσσαρσι Κυριακαῖς τό «Σῶμα Χριστοῦ»· καί ἐν τῇ τῶν Ἁγίων Πάντων Κυριακῇ καί ταῖς μνήμαις τῶν Θεοπατόρων Ἰωακείμ καί Ἄννης τό «Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι». Ἐν δέ ταῖς καθημεριναῖς, καί ταῖς μεταξύ τῶν μεθεόρτων ἡμερῶν τελουμέναις Ἱεραῖς Λειτουργίαις (ἐκτός τῶν ἡμερῶν τῶν Ἀποδόσεων) φάλλονται τά τῆς ἐβδομάδος Κοινωνικά, τῇ Δευτέρᾳ «Ὁ ποιῶν τοὺς Ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καί τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρός φλόγα»· τῇ Τρίτῃ «Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος»· τῇ Τετάρτῃ «Ποτήριον σωτηρίου λήφομαι καί τό ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι»· τῇ Πέμπτῃ «Εἰς πᾶσαν τήν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καί εἰς τά πέρατα τῆς οἰκουμένης τά ῥήματα αὐτῶν»· τῇ Παρασκευῇ «Σωτηρίαν εἰργάσω ἐν μέσῳ τῆς γῆς, Χριστέ ὁ Θεός», καί τῷ Σαββάτῳ «Μακάριοι οὓς ἐξελέξω καί προσελάβου Κύριε, καί τό αὐτῶν εἰς γενεάν καί γενεάν». Ἐν δέ ταῖς Προηγιασμένες Λειτουργίαις φάλλεται τό «Γεύσασθε καί ἴδετε ὅτι χρηστός ὁ Κύριος», ἐκτός ἄν τύχη ἑορταζόμενος Ἅγιος, ὅτε ἀντί τοῦ «Γεύσασθε καί ἴδετε ὅτι χρηστός ὁ Κύριος», ἐκτός ἄν τύχη ἑορταζόμενος Ἅγιος, ὅτε ἀντί τοῦ «Γεύσασθε» φάλλεται τό «Εἰς μνημόσυνον». Σημειωτέον δέ ὅτι κἄν ἡ ἑορτή τοῦ Εὐαγγελισμοῦ συμπέσῃ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων, τῇ Μ. Πέμπτῃ, ὡς καί ταῖς ἄλλες ἡμέραις τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος, πλὴν τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, Κοινωνικόν φάλλεται τό τῆς ἑορτῆς «Ἐξελέξατο Κύριος τήν Σιών».

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΙΔΟΜΕΝ ΤΟ ΦΩΣ

47. Ἐν ἐκάστη Λειτουργίᾳ, καὶ Θεομητορικῇ ἑορτῇ ἧ, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸν Διάκονον τὸ «Μετὰ φόβου Θεοῦ» καὶ τὸν Ἱερέα «Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου», φάλλεται εἰς ἦχον β' τὸ «Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν». Ἐν δέ ταῖς Δεσποτικαῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς Ἀποδόσεσιν αὐτῶν, τῇ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν καὶ τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, ἀντὶ τούτου φάλλονται τὰ τῶν ἑορτῶν Ἀπολυτίκια. Τῇ Μ. Πέμπτῃ τὸ Τροπάριον «Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ» χῦμα· τῷ Μ. Σαββάτῳ τὸ «Μνήσθητι εὐσπλαχνε» καὶ «ἡμῶν καθὼς ἐμνημόνευσας τοῦ ληστοῦ ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» εἰς ἦχον β' εἰρμολογικῶς. Ἀπὸ δέ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, καθ' ἐκάστην φάλλεται τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» καὶ ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τὸ «Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ». Τῷ πρό τῆς Πεντηκοστῆς Σαββάτῳ ἀντὶ τοῦ «Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν» τὸ «βάθυ σοφίας». Τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς τὸ Ἀπολυτίκιον «Εὐλογητὸς εἰ Χριστέ», ἀπὸ δέ τῆς Δευτέρας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐφεξῆς τὸ «Εἶδομεν τὸ φῶς». Ἐν δέ ταῖς Προγιασμέναις Λειτουργίαις ἀντὶ τοῦ «Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν» τὸ «Εὐλογήσω τὸν Κύριον».

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΙΗ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΥΡΙΟΥ

48. Τὸ «Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου» φάλλεται πάντοτε καὶ ἐν ταῖς τρισὶ Λειτουργίαις, τῇ Προηγιασμένῃ, τῇ τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τῇ τοῦ Μ. Βασιλείου, μετὰ τὴν Ὁπισθάμβωνον εὐχὴν. Μόνον ἐν τῇ Διακαινησίμῳ ἑβδομάδι καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῆς τοῦ Πάσχα Ἀποδόσεως, ἀντὶ τούτου φάλλεται τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» τρίς καὶ τοῦτο εἰς ἦχον β' χῦμα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΥΡΙΟΥ

49. Πρό τῆς Απολύσεως τῆς Ἱερᾶς Λειτουργίας ἀπευθύνεται ὑπὸ τοῦ Ἱερέως πρὸς τὸν λαόν ἡ εὐχὴ «Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἔλθοι ἐφ' ἡμᾶς, τῇ αὐτοῦ χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ πάντοτε...» ἐπίσης καὶ ἐν τοῖς Ἑσπερινοῖς, ἐν οἷς γίνεται Ἀρτοκλασία, ὡς ἐσημειώθη καὶ ἐν τῷ Ἑσπερινῷ. Ἔστι δ' αὕτη ἡ ἐκάστῳ χριστιανῷ ποθεινὴ εὐχὴ, ἡ ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν παρά τοῦ λειτουργοῦ Ἱερέως εὐλογία.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙ' ΕΥΧΩΝ

50. Τό ὑπό τοῦ Ἱερέως ἐν τῷ τέλει πάσης προσευχῆς καί ιεροπραξίας καί δὴ καί τῆς Λειτουργίας ἐκφωνούμενον «Δι' εὐχῶν τῶν Ἁγίων Πατέρων ἡμῶν» ἐστὶ τό ἐπισφράγισμα. Ἐν τῇ Διακαινησίμῳ ὅμως ἐβδομάδι ἀντὶ τούτου καταλιμπανομένου, ὁ Ἱερεύς μετὰ τὴν Ἀπόλυσιν καί τοῦ Ἑσπερινοῦ καί τῆς Λειτουργίας ἐκφωνεῖ τρίς τό «Χριστός Ἀνέστη», καί ὁ λαός ἀνταπαντὰ ἐκάστοτε λέγων τό «Ἀληθῶς Ἀνέστη»· εἶτα ὁ Ἱερεύς «Δόξα τῇ αὐτοῦ τριημέρῳ ἐγέρσει», ὁ λαός «Προσκυνούμεν αὐτοῦ τὴν τριήμερον ἔγερσιν», καί αὖθις τό «Χριστός Ἀνέστη» ὀλόκληρον.

Σημειωτέον δέ ὅτι χοροστατοῦντος ἐν ταῖς ἱεραῖς Ἀκολουθίαις Ἀρχιερέως ἢ Πατριάρχου, λέγεται - ἀντὶ «Δι' εὐχῶν τῶν Ἁγίων Πατέρων - Δι' εὐχῶν τοῦ Ἁγίου Δεσπότου ἡμῶν, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς, Ἀμήν».

- (1) Ὁφείλει δέ ὁ Ἱερεὺς πρό τῆς ἐκφωνήσεως ταύτης προσκυνῆσαι καὶ ἀσπασθῆναι τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν καὶ φορέσαι τὸ ἐπιτραχήλιον· καὶ τοῦτο ἀποτίθησι μόνον μετὰ τὴν Ἀπόλυσιν τοῦ Ἑσπερινοῦ· ἄλλως ἀτακτεῖ καὶ παρανομεῖ.
- (2) Τὰ ἀρχαία Τυπικά σημειοῦσιν ὅτι ποιοῦμεν Εὐλογητόν καὶ ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τῆς Καινῆς Δευτέρας, ὡς συνήθως, ἐκφωνοῦντες Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν πάντοτε, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἡ ἀντικατάστασις τούτου διὰ τοῦ Δόξα τῇ ἀγία καὶ ὁμοουσίῳ ἐστὶ παράτυπος νεωτερισμός· ἀλλὰ νῦν εἴθισται πανταχοῦ σχεδόν οὕτω καθ' ὅλην τὴν Διακαινήσιμον· μόνον ἀντὶ τοῦ Δόξα σοι ὁ Θεός ἡμῶν δόξασι μετὰ τὸ Εὐλογητός σημειοῦσι δέ τὰ ἀρχαία Τυπικά ὅτι λέγεται τὸ Χριστός Ἀνέστη κατὰ τὴν Διακαινήσιμον Ἑβδομάδα.
- (3) Ὅτι περὶ τῶν ψαλμῶν ἐν γένει καὶ τῶν Δαβὶδ ἰδίᾳ ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Ἰωάννης εἶπε, καλὸν θεωροῦμε ἵνα ἐπισυνάψουμεν ἐνταῦθα πρὸς συχνὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην παντός χριστιανοῦ, μάλιστα δέ τῶν κληρικῶν, οἷς ἐστὶν ἐγχειρίδιον ἱερόν τὸ Ψαλτήριον. «Τίνος ἕνεκεν ὁ ψαλμός εἰς τὸν βίον εἰσενήνεκται τὸν ἡμέτερον καὶ μετ' ὧδῆς μάλιστα αὕτη ἡ προφητεία λέγεται; ... ἄκουσον. Πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων κατιδὼν ὁ Θεός ραθυμότερους ὄντας καὶ πρὸς τὴν τῶν πνευματικῶν ἀνάγνωσιν δυσχερῶς ἔχοντας καὶ τὸν ἐκεῖθεν οὐχ ἠδέως ὑπομένοντας κάματον, ποθεινότερον ποιῆσαι τὸν πόνον βουλόμενος καὶ τοῦ καμάτου τὴν αἴσθησιν ὑποτεμέσθαι, μελωδίαν ἀνέμιξεν τῇ προφητεία, ἵνα τῷ ρυθμῷ τοῦ μέλους ψυχαγωγούμενοι πάντες μετὰ πολλῆς προθυμίας τοῦς ἱεροὺς ἀναπέμπωσιν αὐτῷ ὕμνους· οὐδὲν γὰρ οὐδὲν οὕτως ἀνίστησι ψυχὴν καὶ πτεροῖ καὶ τῆς γῆς ἀπαλλάττει καὶ τῶν τοῦ σώματος ἀπολύει δεσμῶν καὶ φιλοσοφεῖν ποιεῖ καὶ πάντων καταγελαῶν τῶν βιοτικῶν ὡς μέλος συμφωνίας καὶ ρυθμῷ θεῖον ᾄσμα. Οὕτω γοῦν ἡμῶν ἡ φύσις πρὸς τὰ ᾄσματα καὶ τὰ μέλη ἠδέως ἔχει καὶ οἰκείως, ὡς καὶ τὰ ὑπομάζια παιδία κλαυθαριζόμενα καὶ δυσχεραίνοντα οὕτω κατακοιμίζεσθαι... Ποιοῦσι δέ τοῦτο καὶ γυναῖκες καὶ ὀδοιπόροι καὶ γηπόνοι καὶ ναῦται, τῷ ᾄσματι τὸν ἐκ τῶν ἔργων πόνον παραμυθῆσασθαι σπεύδοντες, ὡς τῆς ψυχῆς, εἰ μέλους ἀκούσειε τῆς ὧδῆς, ῥᾶον ἅπαντα ἐνεγκεῖν δυναμένης τὰ ὀχληρά καὶ ἐπίπονα... Ἀπὸ ψαλμῶν τῶν πνευματικῶν πολὺ μὲν τὸ κέρδος, πολλὴ δέ ἡ ὠφέλεια, πολὺς δέ ὁ ἀγιασμός φιλοσοφίας ὑπόθεσις γένοιτ' ἂν τῶν τε ῥημάτων τὴν ψυχὴν ἐκκαθαίροντων, τοῦ τε Ἁγίου Πνεύματος τῇ τὰ τοιαῦτα ψαλλούσῃ ταχέως ἐφιπταμένου ψυχῇ· οἱ γὰρ μετὰ συνέσεως ψάλλοντες τὴν τοῦ Πνεύματος καλοῦσι χάριν... Ἐνθα μὲν ᾄσματα πορνικά δαίμονες ἐπισωρεύονται, ἔνθα δέ μέλη πνευματικά ἢ τοῦ Πνεύματος ἐφίπταται χάρις καὶ τὸ στόμα καὶ τὴν ψυχὴν ἀγιάζει... Καὶ καθάπερ πολλοὶ τῶν πλουτούντων τὴν σπογγίαν βαλσάμου πλήσαντες, οὕτω τὰς τράπεζας ἀπομάσσουσιν, ἵνα εἴ τις ἀπὸ τῶν αἰδεσμάτων γένηται κηλὶς, παρασυρεῖσα καθαρὰν τὴν τράπεζαν, οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν, ἀντὶ

βαλσάμου τό στόμα ἐμπλήσαντες μελωδίας πνευματικῆς, ἵνα εἴ τις ἐγένετο κηλὶς ἀπὸ τῆς ἀδηφαγίας ἐν τῇ ψυχῇ, διὰ τῆς μελωδίας ἀποσμηξόμεν ἐκείνης καὶ λέγωμεν κοινῇ στάντες «Εὐφρανας ἡμᾶς, Κύριε, ἐν τοῖς ποιήμασί σου...» Οὕτως οἱ τῶν Δαβὶδ καλοῦντες μετὰ τῆς κιθάρας, ἔνδον τὸν Χριστὸν δι' αὐτοῦ καλοῦσιν. Ὅπου δὲ ὁ Χριστός, δαίμων μὲν οὐδεὶς ἐπεισελεθεῖν, μᾶλλον δὲ οὐδέ παρακῦψαι τολμησεῖε ποτε, εἰρήνην δὲ καὶ ἀγάπη καὶ πάντα ὥσπερ ἐκ πηγῶν ἤξει τὰ ἀγαθὰ... Ἐνθα ψαλμός καὶ εὐχή καὶ προφητῶν χορεία καὶ διάνοια τῶν ἀδόντων θεοφιλῆς, οὐκ ἂν τις ἀμάρτοι τὴν σύνοδον ταύτην προσειπὼν Ἐκκλησίαν. Κἂν μὴ εἰδῆς τὴν δύναμιν τῶν ρημάτων, αὐτό τέως τό στόμα παιδεύσον τὰ ῥήματα λέγειν· ἀγιάζεται γάρ καὶ διὰ ῥημάτων ἢ γλῶττα ὅταν μετὰ προθυμίας ταῦτα λέγηται. Ἐάν εἰς ταύτην ἑαυτοὺς καταστήσωμεν τὴν συνήθειαν, οὐδέ ἐκόντες ῥαθυμοῦντές ποτε ποιησόμεθα τὴν καλὴν ταύτην λειτουργίαν, τοῦ ἔθους καὶ ἄκοντας ἡμᾶς ἀναγκάζοντος καθ' ἐκάστην ἡμέραν τὴν καλὴν ταύτην ἐπιτελεῖν λατρεία...» (Χρυσόστ. Ἑρμ. εἰς τὸν ψαλμὸν ΜΑ' ἔκδ. Migne τόμ. 55).

Ὁ Μ. Βασίλειος λέγει· «Τό ἐκ τῆς μελωδίας τερπνόν δόγμασιν ἐγκατέμιξεν, ἵνα τῷ προσηνεῖ καὶ λείψ τῆς ἀκοῆς τό ἐκ τῶν λόγων ὠφέλιμον λανθανόντως ὑποδεχόμεθα κατὰ τοὺς σοφοὺς τῶν ἰατρῶν, ὅτι τῶν φαρμάκων τὰ αὐστηρότερα πίνειν διδόντες τοῖς κακοσίτοις, μέλιτι πολλάκις τὴν κύλικα περιχρίουσι... «ψαλμός γαλήνη ψυχῶν, βραβευτῆς εἰρήνης, τό θορυβοῦν καὶ κυμαῖνον τῶν λογισμῶν καταστέλλων... ψαλμός φιλίας συναγωγός, ἔνωσις διεστῶτων· ψαλμός νηπίοις ἀσφάλεια, ἀκμάζουσιν ἐγκαλλώπισμα, πρεσβυτέροις παρηγορία, γυναιξὶ κόσμος ἀρμοδιώτατος, ἀνάπαυσις κόπων ἡμερινῶν, ἐκκλησίας φωνή».

Ὁ Θεοδώρητος ὁ Κύρου· «τῇ γάρ ἡδονῇ τῆς μελωδίας τὴν ὠφέλειαν ἢ θεία χάρις κεράσασα, τρίπόδητόν τε καὶ ἀξιέραστον τοῖς ἀνθρώποις διδασκαλίαν προτέθηκεν».

Γρηγόριος ὁ Νύσσης· «ἐπεὶ οὖν τό κατὰ φύσιν φίλον τῇ φύσει, ἀπεδείχθη δὲ κατὰ φύσιν ἡμῖν οὔσα ἡ μουσική, τούτου χάριν ὁ Μέγας Δαβὶδ τῇ περὶ τῶν ἀρετῶν φιλοσοφία τὴν μελωδίαν κατέμιξεν οἷον τινα μέλιτος ἡδονὴν τῶν ὑψηλῶν καταχέας δογμάτων».

Ἰδοῦ οἱ λόγοι, δι' οὓς καὶ ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία τοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ ἔχει βάσιν τῶν μερικῶν καὶ δημοσίων προσευχῶν, καὶ δι' οὓς ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις πάντως ἔψαλλε τοὺς Ψαλμοὺς, ὡς σήμερον τὸν ΡΜ', ΡΜΑ', καὶ ἄλλους τινάς.

- (4) Σημειωτέον ὅτι αἱ δύο αὗται ἐορταί, μετέχουσιν καὶ τοῦ χαρακτήρος Δεσποτικῶν ἐορτῶν, ἐμφαίνουσι τί ἐξαιρετικόν· διό καὶ κατὰ πολλὰ μέρη ἐν ταῖς Ἀκολουθίαις αὐτῶν παρατηρεῖται ἡ ἀπὸ τῶν ἄλλων Θεομητορικῶν ἐορτῶν ὑπεροχὴ αὐτῶν.

- (5) Ὅτε ἄρχεται ὁ β' Χορός ψάλλων τό Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου, ὁ Ἱερεὺς εὐλογεῖ τό θυμίαμα καί θυμιᾷ τήν Ἁγίαν Τράπεζαν, εἶτα τάς Ἁγίας εἰκόνας καί τόν λαόν κατά τήν τάξιν· καί ἐάν μέλλη ποιῆσαι Εἴσοδον, ἐνδύεται εὐθύς κατά τό Κύριε ἐκέκραξα καί τό φελώνιον, εἶδεμή θυμιᾷ φέρων τό ἐπιτραχήλιον μόνον.
- (6) Ἡ αὐτή Ἀπόλυσις γίνεται καί τάς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, παραλείπεται δέ μόνον ἡ φράσις Ὁ αναστάς ἐκ νεκρῶν ἐν ἀρχῇ.
- (7) Τά ἀρχαία Τυπικά σημειοῦσι καί ὀνομάζουσι ταύτην τελείαν Ἀπόλυσιν.
- (8) Περὶ τοῦ ὅτι ἀνεκαθεν αἱ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαι εἶχον ἕδος ἱερόν τό ὀρθοῖεν πρὸς τόν Θεόν διά προσευχῶν καί ψαλμωδιῶν, λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος τά ἐξῆς ἀξιοσημειώτα λόγια· «Τά νῦν κεκρατηκότα ἕδη πάσαις ταῖς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις συνωδά ἐστι καί σύμφωνα· ἐκ νυκτός γάρ ὀρθοῖζει παρ' ἡμῖν ὁ λαός ἐπὶ τόν οἶκον τῆς προσευχῆς καί ἐν πόνῳ καί θλίψει καί συνοχῇ δακρῶν ἐξομολογούμενοι τῷ Θεῷ τελευταῖον ἐξαναστάντες τῶν προσευχῶν εἰς τήν ψαλμωδίαν καρδίστανται. Καί νῦν μέν διχῆ διανεμηθέντες ἀντιψάλλουσιν ἀλλήλοις, ὁμοῦ μέν τήν μελέτην τῶν λογίων ἐντεῦθεν κρατύνοντες, ὁμοῦ δέ καί τήν προσευχήν καί τό ἀμετεώριτον τῶν καρδιῶν ἑαυτοῖς διοικούμενοι· ἔπειτα πάλιν ἐπιτρέψαντες ἐνὶ κατάρχειν τοῦ μέλους οἱ λοιποὶ ὑπηχοῦσι· καί οὕτως ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῆς ψαλμωδίας τήν νύκτα διενεγκόντες, μεταξύ προευχόμενοι, ἡμέρας ἤδη ὑπολαμπούσης, πάντες κοινῇ ὡς ἐξ' ἐνός στόματος καί μιᾶς καρδίας τῆς ἐξομολογήσεως ψαλμόν ἀναφέρουσι τῷ Κυρίῳ ἰδία ἑαυτῶν ἕκαστός τά ῥήματα τῆς μετανοίας ποιούμενοι. Ἐπὶ τούτοις λοιπόν εἰ ἡμᾶς ἀποφεύγετε, φεύξεσθε μέν Αἴγυπτίους, φεύξεσθε δέ καί Λίβυας ἀμφοτέρους, Θηβαίους, Παλαιστίνους, Ἄραβας, Φοίνικας, Σύρους καί τοὺς πρὸς τόν Εὐφράτη κατφκισμένους καί πάντας ἀπαξαπλῶς παρ' οἷς ἀγρυπνίαί καί προσευχαί καί αἱ κοιναὶ ψαλμωδίαί τετίμηνται.» (Ἐπιστ. ΣΖ' τοῖς κατά Νέο-καισάρειαν κληρικοῖς· ἔκδοσις Migne τομ.32).
- (9) Τοῦτο ἐστὶ τῆς μοναχικῆς τάξεως λείψανον, ἀναφερόμενον εἰς τοὺς παριστάμενους μοναχοὺς, ζητοῦντας τότε συγχώρησιν παρὰ τοῦ Προεστῶτος.
- (10) Τό Σῶσον ὁ Θεός ἀνήκει τῷ Ἱερεῖ κατά τήν ἀρχαίαν τυπικήν διάταξιν· ἀλλά ἐπειδὴ συμβαίνει νά τελῇ τήν Προσκομιδὴν, ἵνα μὴ διακόψη αὐτήν, ἐπετράπη φαίνεται καί τῷ Διακόνῳ λέγειν ταῦτα· ἡ τάξις ὁμως τηρητέα, καί ὁ Ἱερεὺς ὀφείλει λαμβάνων ὑπ' ὄψει ταύτην, νά σταματήσῃ εἰς σημεῖον τήν Προσκομιδὴν διά νά εἴπῃ τήν εὐχὴν τοῦ Σῶσον ὁ Θεός.

- (11) Τοῦτο λέγεται πάντοτε δὶς, ὡσάκις ἂν ἔπηται Ἐξαποστειλᾶριον· εἶτα λέγεται ὁ στίχος Ὑψοῦτε Κύριον... καὶ ἄρχεται τὸ Ἐξαποστειλᾶριον· λέγεται δὲ τρίς τὸ Ἅγιος Κύριος... τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων καὶ τῷ Μ. Σάββατῳ, διότι κεῖται ἀντί Ἐξαποστειλαρίου.
- (12) Καίτοι, ὡς γνωστόν ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Ἀπόδοσιν κυρίως εἰπεῖν οὐκ ἔχει· ἂν ὅμως συμπέσῃ ἡ κυρία τῆς ἑορτῆς ἡμέρα ἐν Παρασκευῇ ἢ Σαββάτῳ, παρατείνεται ἡ Ἀπόδοσις καὶ τὴν ἐπιούσαν, ὡς φαίνεται ἐν ταῖς περιπτώσεσι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.
- (13) Ἄλλ' ἂν τύχη Ἁγίου ἑορταζομένου μνήμη ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ, πλὴν τῆς Κυριακῆς, κατὰ τρεῖς πρώτας ἑβδομάδας τοῦ Τριωδίου, Κοντάκιον λέγεται τὸ Προστασία τῶν Χριστιανῶν, καθόσον καὶ Καταβασίαι λέγονται Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

